

XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Gödöllő, 2015. április 15-17.
Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Nemzeti Közszerológati Egyetem

AFGANISZTÁN JÖVŐJE AZ ISAF KIVONÁSÁT KÖVETŐEN

Jelige: Biztonság

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. december 22.

2015.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	3
2. AFGANISZTÁN ÁLTALÁNOS POLITIKAI ÉS BIZTONSÁGI HELYZETE	5
2.1. A jelenlegi politikai helyzet.....	5
2.2. A biztonsági helyzet	7
2.3. A nemzeti megbékélés fontossága és esélye	10
3. AZ AFGÁN BIZTONSÁGI ERŐK 2014-BEN	12
3.1. Afgán Nemzeti Haderő (ANA).....	12
3.2. Afgán Nemzeti Rendőrség (ANP) és az Afgán Határrendészet (ABP).....	15
4. AZ AFGÁN GAZDASÁG JELENE ÉS JÖVŐJE	18
5. A TERRORIZMUS ÉS A KÁBÍTÓSZER-TERMEELÉS ELLENI HARC AFGANISZTÁNBAN AZ ISAF KIVONULÁSA UTÁN	23
5.1. A tálibok	23
5.2. Afganisztáni terrorista és ellenálló csoportok	26
5.3. Kábítószer-termelés és -kereskedelem	28
6. NEMZETKÖZI ÖSSZEFÜGGÉSEK	30
6.1. Az Egyesült Államok	30
6.2. Pakisztán.....	33
6.3. India	37
6.4. Irán.....	39
6.5. Kína	41
6.6. Oroszország	43
6.7. Közép-ázsiai szovjet utódállamok	46
7. A RESOLUTE SUPPORT MISSION (RSM) VÁRHATÓ SZEREPE	50
8. MAGYARORSZÁG ÉS AFGANISZTÁN.....	53
8.1. A Magyar Honvédség szerepvállalása az RSM-ben.....	54
8.2. Afgán illegális migráció Magyarországon	55
9. ÖSSZEFOGLALÁS	57
10. FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM JEGYZÉKE	59

1. BEVEZETÉS

*„A háborút, amely az ország legnagyobb vállalkozása,
az élet vagy halál alapja, a megmaradás vagy pusztulás útja,
mindenképpen alaposan tanulmányozni kell.”*

Szun-ce

A 2010-es lisszaboni NATO-csúcstalálkozón új stratégiai koncepció született a Szövetség afganisztáni szerepvállalása vonatkozásában. Konszenzus alakult ki azzal kapcsolatban, hogy 2014. év végére a Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erő¹ kivonja csapatait és átadja a felelősséget az Afgán Nemzeti Biztonsági Erőknek (ANSF)². A felelősség átadására fokozatos átmenet, angolul transition, dari nyelven az inteqal a hivatott. A döntést a 2012-es chicagói NATO-csúcstalálkozón erősítették meg a résztvevők és 2013. év végét határozták meg a harci feladatok befejezésére.

Kérdésként fogalmazódhat meg mindenkiben, hogy a koalíciós erők távozását követően az afgán kormányzat képes lesz-e megfelelni a belpolitikai kihívásoknak. Jelenleg sem az ország biztonsági erői, sem a gazdasága nem áll készen arra, hogy a nemzetközi közösség támogatása nélkül képes legyen önállóan fenntartani magát, illetve biztosítsa az ország szuverenitását. Az Egyesült Államok és a NATO további műveletei szempontjából döntő jelentőségű, hogy megtörtént a kétoldalú biztonsági megállapodás³ régóta lebegtetett aláírása, amely egyrészt előfeltétele a 2014 után Afganisztánban maradó szövetséges erők létszámát és jogállását meghatározó SOFA⁴-nak, másrészt mentességet nyújt az amerikai erőknek az afgán törvények alól.

2014. december 31-én az ISAF mandátuma megszűnik, helyét és szerepét 2015. január 1-jétől az RSM (Eltökélt Támogatás – Resolute Support Mission) veszi át. A biztonsági feladatok átadása után a NATO afganisztáni szerepvállalása az afgán biztonsági erők képzésére, tanácsadására és támogatására⁵ összpontosít majd. Az ISAF-misszió megszűnése és a nemzetközi erők szerepvállalásának megváltozása várhatóan negatív hatással lesz a biztonsági helyzetre.

¹ International Security Assistance Force – ISAF.

² Afghan National Security Forces – ANSF.

³ Bilateral Security Agreement – BSA.

⁴ Status of Force Agreement – SOFA.

⁵ Train Advise Assist – TAA.

Hivatásos katonaként itthoni feladataim, illetve külszolgálataim alkalmával napi szinten foglalkoztam az afganisztáni biztonsági helyzet változásával, illetve abból fakadóan a magyar és a szövetséges erők biztonságával. Misszióim során a NATO afganisztáni műveletében két alkalommal a Magyar Tartományi Újjáépítő Csoport felderítő részlegében, illetve 2012–2013-ban a kabuli nemzetközi repülőtér⁶ parancsnokságának felderítő törzsében teljesítettem szolgálatot. Ennek köszönhetően közvetlen lehetőségem volt nyomon követni az Afganisztánban és tágabb értelemben a közép-ázsiai régióban lejátszódó folyamatokat.

Dolgozatom témájául az ISAF kivonását követően Afganisztánra és környezetére váró kihívások elemzését választottam. Fontosnak tartottam, hogy írásomban részletesen foglalkozzam Afganisztán jelenlegi állapotával, de elsődlegesen arra koncentráltam, miként változhat meg a jelenlegi, viszonylag kiszámítható állapot, amely az Egyesült Államok és a NATO-erők beavatkozásától kezdve kialakult. A nemzetközi erők kivonása miatt megjelenő fenyegetettséget és annak a biztonságra gyakorolt hatását elsősorban a biztonság katonai dimenzióján keresztül egyéni, nemzeti, regionális és globális szinten vizsgáltam tanulmányomban. A társadalom alrendszerait – azok biztonsági tényezője alapján – politikai, katonai, gazdasági, társadalmi és kisebb mértékben környezeti szektorain keresztül mértem fel.

Tanulmányom célja, hogy egy olyan átfogó, jövőbe mutató elemzést készítsek Afganisztánról, amely a jelenleg rendelkezésre álló információkat összegezve és elemezve egyfajta előrejelzést és forgatókönyvet adjon a jövőt illetően.

⁶ Kabul International Airport North – KAIA-N

2. AFGANISZTÁN ÁLTALÁNOS POLITIKAI ÉS BIZTONSÁGI HELYZETE

2.1. A jelenlegi politikai helyzet

A 2014-es elnökválasztás utáni bizonytalan helyzet belpolitikai válságot idézett elő, mivel a beiktatást közel féléves vita előzte meg a választás tisztaságával kapcsolatban. Az elnökválasztás első fordulóját Abdullah Abdullah nyerte meg, de nem szerezte meg a szavazatok több mint felét. Emiatt június 14-én második fordulót tartottak, amelynek győztese már Ashraf Ghani lett. Abdullah kiterjedt választási csalással vádolta meg Ghanit és nem volt hajlandó elfogadni vereségét. Kialakult egy patthelyzet, amely a nemzetközi erők jövőbeli szerepétől kezdve a biztonsági helyzet romlásán keresztül a gazdaság működésének zavaraihoz vezetett. Többszöri tárgyalásokat követően sikerült megegyezni a feleknek a választás végeredményéről, és ami még fontosabb, az afgán egységkormány megalakításáról. Végül 2014. szeptember 29-én Ashraf Ghani elnök és Abdullah Abdullah, mint afgán kormányfő⁷ is letette hivatali esküjét és elhárult az akadály a nemzeti egységkormány megalakulása előtt. A kormányban Abdullah a miniszterelnöki jogköröket gyakorolja majd, de mivel az elnök jelöli ki, vagy szünteti meg pozícióját, az ő alárendeltségében folytatja a tevékenységét. A fővégrehajtónak kell majd a mindennapi kormányzati munka során megvalósítania Ghani politikai stratégiáját. Abdullah vezeti a kormányzatot, felelős a személyzeti kérdésekben, illetve irányítja a reformprogramokat. Az alkotmány szerint a legmagasabb döntéshozó testület az elnöki poszt, a CEO pedig egy ellenőrzési és egyensúlyi elem lesz az afgán politikai rendszerben. A nemzeti egységkormány sikere nagymértékben függ attól is, hogyan alakul az elnök és a CEO kapcsolata. Ha a két személy rendszeresen konfliktusba kerül a kormány politikáját illetően, pl. az elnök elutasítja a fővégrehajtó javaslatait, illetve korlátozza a jogköreit, akkor az könnyen a miniszterelnök ellehetetlenítéséhez vezethet. Ez Abdullah támogatói körében elégedetlenséget fog szülni majd, amely belpolitikai instabilitást eredményezhet.⁸

Az új kabuli kabinet számos politikai, biztonsági és gazdaságpolitikai kihívás elé néz. Első és legfontosabb, hogy Ghani képes lesz-e a valódi nemzeti egységet teremteni, valamint olyan kormányzati struktúrát alkotni, amely egyensúlyt képez a politikai frakciók között. A

⁷ Chief Executive Officer – CEO.

⁸ Understanding Afghanistan's Chief Executive Officer.
<http://www.dw.de/understanding-afghanistans-chief-executive-officer/a-17965187>; letöltve: 2014.10.11.

gazdaság terén meg kell oldani a költségvetés fenntarthatóságát, növelni kell az állami bevételeket és meg kell teremteni a donor országokból befolyó segélyek hatékony felhasználását. A kormánynak a biztonság szegmensén belül a nemzetközi erők megváltozott szerepéhez kell igazodnia és saját erőből kell az ország belbiztonságát garantálnia. A külpolitika terén pedig Kabulnak új alapokra kell helyezni viszonyát Pakisztánnal, de gyakorlatilag az összes környező országgal tárgyalni kell az ország stabilizációja érdekében.⁹ A nemzetközi erők kivonásával párhuzamosan csökkenő segélyezés okozta probléma megoldása érdekében Afganisztánnak gyors fejlődést kellene felmutatni gazdasági téren, a korrupció elleni fellépés, az adóbevételek és az önellátás területén is. Az ország helyzetét, társadalmi és politikai berendezkedését figyelembe véve úgy ítélem meg, hogy ennek jelenleg még nagyon kicsi az esélye.

Saját afganisztáni tapasztalataim szerint, az afgán lakosság körében gyakori és már-már természetes a megvesztegetés az élet minden területén, de egyben teherként is tekintenek rá. A hétköznapiakban tapasztalt korrupció mára nagyobb gond, mint a rossz biztonsági helyzet vagy a munkanélküliség. A Transparency International által kiadott Korrupció Érzékelési Indexen a vizsgált 177 országból Afganisztán a 175. helyen áll.¹⁰ Véleményem szerint az új afgán kormány azzal szerezheti meg a belpolitikai támogatást és teremtheti meg nemzetközi hitelességét is egyben, ha elkötelezi magát a jogállamiság mellett, a kormányon belüli személyes indíttatású konfliktusokat elfojtja, és kifelé egységet kommunikál, valamint törvényileg fellép a korrupció ellen.

Kérdés, hogy Ashraf Ghani hogyan fog megfelelni az elvárásoknak. Ghani 1949-ben született Logár tartományban, a pastu Ahmadzai törzshöz tartozik. Felesége, Rula, libanoni keresztény származású. Tanulmányait Kabulban, Beirutban és az USA-ban folytatta, 1977-től ott is élt. Emiatt sokan egy kicsit kívülállónak gondolják. 2002 előtt a Világbank tisztségviselője volt, majd 2002–2004 között a kabuli kormány tagja lett, mint pénzügyminiszter. Minisztersége során többször került konfliktusba a kormány tagjaival és volt, amikor teljesen elszigetelődött a kabinetben.¹¹ A politikai támogatói elsősorban a pastu etnikumhoz tartoznak, de Abdul Rashid Dostum megnyerésével – amivel megosztotta saját

⁹ Anthony H. Cordesman: Security Transition in Afghanistan. p. 6.
http://csis.org/files/publication/140924_Security_Transition_in_Afghanistan_Rev.pdf;
letöltve: 2014.10.11.

¹⁰ Transparency International.
<http://www.transparency.org/country#AFG>; letöltve: 2014.10.11.

¹¹ Ashraf Ghani's Struggle.
http://www.foreignpolicy.com/articles/2014/09/29/ashraf_ghani_s_struggle_afghanistan_elections_karzai_abdullah;
letöltve: 2014.10.11.

táborát – számíthat az üzbégek támogatására is. Elkötelezettnek látszik a megbékélésre, beiktatásakor kérte a tálibokat és a HIG tagjait, hogy tegyék le fegyvereiket és kapcsolódjanak be az ország politikai folyamatába. Ígérete szerint felveszi a harcot a korrupcióval és csökkenteni kívánja az ország külföldtől való függését.¹² Ghani riválisával, Abdullah-val karöltve hitet tett a nemzeti egység felé, de kérdés, sikerül-e valóban tartalommal megtölteni a jelenlegi szólamokat. Abdullah támogatói főleg a tádzsik etnikumhoz tartoznak, illetve az északi régió haduraiból állnak, míg Ghani a pastuk és üzbégek támogatását bírja. Dostum nagy valószínűséggel jelentős szerepet játszott abban, hogy Ghani sikert ért el a választáson, míg Mohammed Mohaqqueq a hazarákat mozgósította Abdullah javára. Az északi régió tádzsik, hazara és üzbég hadurainak ereje még jól jöhet a kormányzat számára a tálibokkal szemben. Eddig a társadalom etnikai különbözőségéből eredő törésvonalak képezték a bázisát az elnökválasztásra aspiráló politikusoknak, de most adott a feladat, hogy úgy osszák meg a hatalmat, hogy minden népcsoport elégedett legyen.

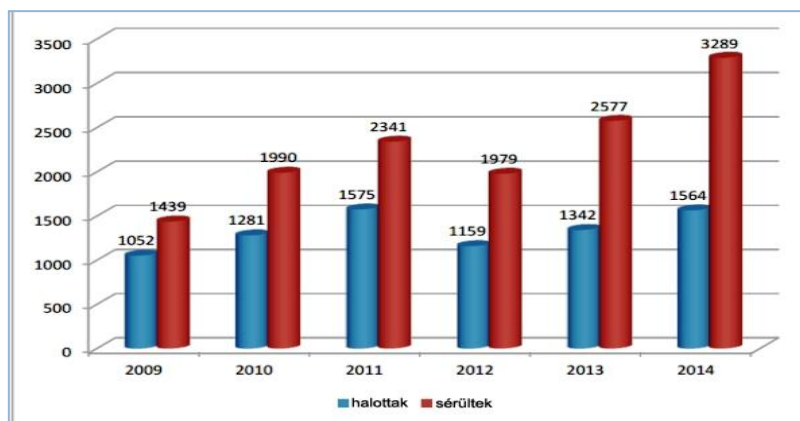
2.2. A biztonsági helyzet

Afganisztán biztonsági helyzetét az egyre inkább teret nyerő kormányellenes csoportok terjeszkedése és a nemzetközi erők kivonása határozza meg. A nemzeti egységkormány megalakulása ellenére az ország biztonsági kilátásai negatívak. Az afgán kormány idén befejezi a felelősségi körzetek átvételének ötödik, utolsó fázisát. Elméletileg az ISAF megszűnésekor, 2014 végére az ország egész területe az afgán kormányzat ellenőrzése alá fog tartozni. A nemzetközi erők kivonásával és a területek átadásával párhuzamosan azonban a tálibok az ország nagy része felett átveszik az ellenőrzést. Az ország déli és keleti tartományaiban már jelenleg is több járásban a tálibok irányítják a lakosságot.

Az ENSZ adatai szerint a 2013-as harci szezon alatt 11%-kal emelkedett az incidensek száma, amely együtt járt a civil sérülések és áldozatok 14%-os emelkedésével és olyan területeken is megjelent az erőszak, amelyek előtte viszonylag biztonságosnak számítottak.¹³ 2014 első hat hónapjában az incidensekben megsérült polgári lakosok száma a 2013. évihez képest 24%-kal emelkedett.

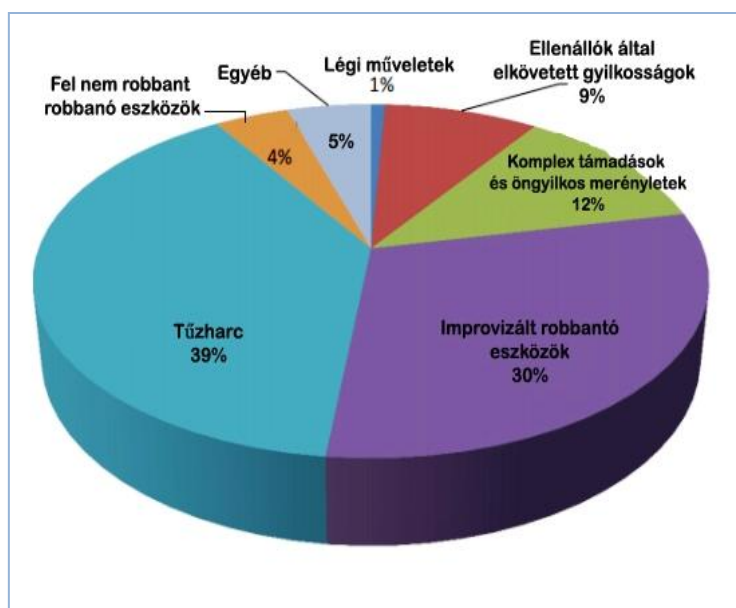
¹² Beiktatták az új afgán elnököt.
<http://www.hirado.hu/2014/09/29/beiktattak-az-uj-afgan-elnokot/>; letöltve: 2014. 10. 11.

¹³ Civilian Casualties in Afghan Conflict Rise by 14 per cent in 2013. pp. 6–7.
[http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/Feb 8 2014 PoC-report 2013-PR-ENG-final.pdf](http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/Feb%208%202014/PoC-report%202013-PR-ENG-final.pdf); letöltve: 2014.09.25.

1. ábra. Az afganisztáni civil áldozatok és sérültek száma 2009 – 2014. első félév¹⁴

Az ellenállók nem voltak képesek a választások megakadályozására, de akcióikkal folyamatosan zavarták a lebonyolítását, illetve a lakosság egy részét elrettentették a szavazástól. Folytatódtak a nagy médiaértékű támadások, illetve megfigyelhető, hogy 2001 óta idén először több sérülés történt a kormányerők és az ellenállók közötti közvetlen fegyveres összecsapások következtében, mint IED incidensekben.

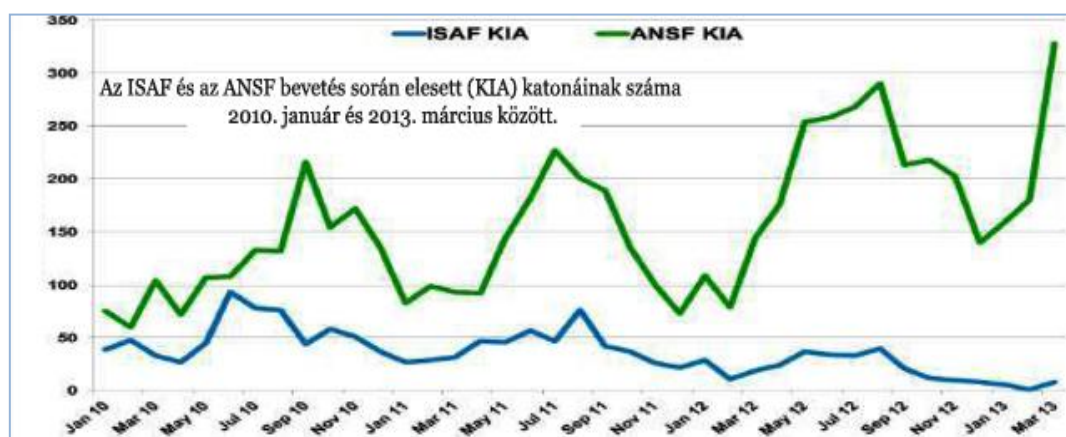
2. ábra. A civil lakosság által elszenvedett sérülések kiváltó oka 2014. első félév¹⁵

Az ISAF-misszió megszűnése és a nemzetközi erők szerepvállalásának megváltozása szintén negatív hatással lesz a biztonsági helyzetre. A nemzetközi csapatok kivonása után az

¹⁴ UNAMA REPORTS ON CIVILIAN PROTECTION 2014.07.09. p. 7.
<http://unama.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=OhsZ29Dgeyw%3d&tabid=12254&mid=15756&language=en-US>; letöltve: 2014.10.11.

¹⁵ UNAMA REPORTS ON CIVILIAN PROTECTION 2014.07.09. p. 6.
<http://unama.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=OhsZ29Dgeyw%3d&tabid=12254&mid=15756&language=en-US>; letöltve: 2014.10.11.

ellenállók a kormányerők ellen fordulnak, amelyet az ANSF 2013-ban megnövekedett veszteségei is alátámasztanak.

3. ábra. Az ISAF és az ANSF erők veszteségei 2010. január – 2013. március között.¹⁶

Az ún. Layered Defense hivatott a biztonságot fenntartani a jövőben. Ennek keretében a biztonsági erők a nagyobb városokra és a kulcsfontosságú infrastruktúrára koncentrálnak. Az elképzelés szerint, a haderő teremti meg a biztonságot és a rendőrség a helyi rendfenntartó erőkkel támogatva biztosítja azt. Azonban az afgán biztonsági erők a jelenlegi logisztikai, műveleti és főként légi támogatás nélkül nem lesznek képesek visszaszorítani a tálibokat. Egyre gyakoribbá válhat, hogy a biztonsági erők egységei tűzszüneti megállapodásokat kötnek a felelősségi körzetükben aktív ellenálló csoportokkal. Az ISAF kivonásával járó képességcsökkenés, a romló morál és a különbékék hatására a tálibok befolyása tovább növekszik majd az ország vidéki területein.¹⁷

Az elmúlt időszakban Afganisztán több tartományában ragadott fegyvert a helyi lakosság, hogy fellépjen a tálibok ellen. A tálibellenes mozgalmak létrejöttéhez általában az incidensek magas száma, a polgári lakosság veszteségei, a tálibok által kivetett adók és megtorló akciók, valamint az afgán biztonsági erők elégtelen jelenléte is hozzájárul.¹⁸ Bár a biztonsági helyzet olykor javul azokon a területeken, ahol a tálibellenes mozgalmak az afgán biztonsági erőkkel együttműködve folytatják a tevékenységüket, de az sokszor együtt jár a civil áldozatok számának növekedésével is.

¹⁶ CSIS Anthony H. Cordesman The Challenges to Afghan Transition 2014-2016. p. 56.
http://csis.org/files/publication/140630_Transition_challenges_afghanistan.pdf; letöltve: 2014.10.11.

¹⁷ Progress Toward Security and Stability in Afghanistan, April 2014. p. 13.
http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.10.11.

¹⁸ Ethnic Turkmens in Afghanistan stand up to Taliban.
http://centralasiaonline.com/en_GB/articles/caii/features/main/2014/08/26/feature-01; letöltve: 2014.08.27.
Anti-Taliban public uprising commander killed in Ghazni.
<http://www.khaama.com/anti-taliban-public-uprising-commander-killed-in-ghazni-3576>; letöltve: 2014.08.27.

Továbbra is gondot jelent a belső fenyegetettség, azaz a green on blue és green on green¹⁹ támadások az ANSF és a koalíciós erők számára, még ha a pusztító számok alapján nem is tűnik olyan rossznak a kép. Az idei évben négy GoB támadás történt, amely markáns csökkenés a tavalyi 13-hoz képest és mindössze 10%-a a 2012-es csúcshoz (44 támadás). 2008-tól napjainkig 144 halálos áldozat volt és 183 sebesülés történt GoB támadás következtében.²⁰ A nemzetközi misszió átalakulásával várhatóan a jelenlegi szinten marad a támadások száma, viszont minden bizonnyal magasabb rendfokozatú személyek kerülnek célkeresztbe, mivel az RSM tevékenység nagy része minisztériumi és hadtest szintű tanácsadásból és támogatásból áll majd. Ezt bizonyítja az idén augusztus 5-én bekövetkezett támadás, amelyben egy amerikai vezérőrnagy meghalt és 16 szövetséges katona sebesült meg, köztük egy német dandártábornok.²¹ Az ANSF-en belüli támadások számáról nincs pontos kimutatás, de a hírügynökségek jelentései és saját tapasztalataim szerint ott még rosszabb a helyzet. Az erőltetett toborzásnak, a hiányos adatoknak és ellenőrzésnek köszönhetően az ellenállók könnyen be tudtak szivárogni a kormányerők tagjai közé. Tovább rontja a helyzetet, hogy a tálib mozgalom erősödésével néhányan egyfajta menlevélként tekintenek az efféle támadásokra.

Összességében elmondható, hogy Afganisztánban továbbra is háború dúl, amely a külföldi megszállók elleni dzsihádból lassan átalakul polgárháborúvá. Amíg Pakisztán az afganisztáni ellenállásnak nyújtott támogatását nem állítja le, illetve nem ad garanciát a csoportok lefegyverzésére és a pakisztáni területen működő tálib kiképző bázisok felszámolására vonatkozóan, addig az afganisztáni biztonsági helyzet rendeződésére semmilyen esély nem látszik.

2.3. A nemzeti megbékélés fontossága és esélye

A nemzeti megbékélés alapját képező, 2010-ben kezdődött béketárgyalások terén nem történt eddig áttörés, és 2014-ben sem látszanak a pozitív jelek. Bár 2013-ban, miután a tálibok júniusban Dohában megnyitották irodájukat, felcsillant a remény, hogy felgyorsulnak az események, de hamar ki is hunyt. A tárgyalások kis híján kudarcba fulladtak, miután az

¹⁹ Green on blue (GoB) esetén a szövetséges katonát éri támadás a baráti erők részéről.

Green on green támadás során az ANSF tagjait éri támadás a saját állományából.

²⁰ Bill Roggio – Lisa Lundquist: Green-on-blue attacks in Afghanistan: the data.
http://www.longwarjournal.org/archives/2012/08/green-on-blue_attack.php; letöltve: 2014.10.11.

²¹ Bill Roggio – Lisa Lundquist: Insider attack at Kabul base kills US major general, wounds 16 troops including senior Coalition officers.
http://www.longwarjournal.org/archives/2014/08/afghan_soldiers_kill.php; letöltve: 2014.10.11.

afgán kormány a saját államiságát kétségbevonó jelként értékelte, hogy a tálibok nyíltan használják az egykori Iszlám Emirátus jelképeit. A Legfelsőbb Béketanács a megbékélési útiterv 2012-es megalkotása óta – egyes Pakisztánban és USA-ban fogva tartott tálib vezetők szabadon bocsátását leszámítva – nem tudott érdemi eredményeket felmutatni. A terv szerint 2014-re a kormánynak és az ellenállóknak már tűzszüneti megállapodást kellett volna kötni, dönteni kellett volna az ellenálló vezetők afgán kormányba történő beintegrálásáról és meg kellett volna állapodni a biztonsági helyzet fenntartásáról és a nemzetközi közösség által folyósított 2014 utáni támogatásokról.²² Szakértők szerint addig nem alakulhat ki komoly párbeszéd, amíg az ellenállók nem tesztelték az ANSF képességeit és nem győződtek meg annak létjogosultságáról.²³

Ashraf Ghani a kampányában kijelentette, hogy megválasztása esetén mindent megtesz annak érdekében, hogy megegyezés szülessen. Ghani tiszta és mindenki számára világos megbékélési tárgyalásokat kíván folytatni, a tálibok belső és külső támogatottságának tükrében kíván asztalhoz ülni.²⁴ Megbékélés politikáját bizonyítandó, szeptember 30-ai beiktatási beszédében felszólította a tálibokat a béketárgyalás megkezdésére.²⁵

A Tálib Mozgalom tárgyaláspolitikáját leginkább az befolyásolja, hogy az afgán erők képesek lesznek-e a biztonság fenntartására, illetve hogyan alakul a nemzetközi erők afganisztáni állomásoztatása, kivonása. A Mozgalom egyelőre ragaszkodik ahhoz, hogy az érdemi tárgyalások megkezdődéséhez a nemzetközi erőket teljes mértékben ki kell vonni az országból. Maga a vezetés sem egységes a tárgyalások folytatását illetően, amit bizonyítanak a Béketanács elnöke és a békülékenyebb hangot megütők ellen elkövetett merényletek.²⁶

Pakisztán várhatóan továbbra is támogatja a békefolyamatot, azonban ez várhatóan addig áll fenn, amíg az a saját érdekeit szolgálja. Ezzel egy időben kihangsúlyozza, hogy a

²² Peace Process Roadmap to 2015.

http://www.foreignpolicy.com/files/121213_Peace_Process_Roadmap_to_2015.pdf; letöltve: 2014.10.10.

²³ Afghanistan's Insurgency after the Transition. p. 12.

<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.

²⁴ What Abdullah, Ghani plan to achieve peace?

<http://www.elections.pajhwok.com/en/2014/06/07/what-abdullah-ghani-plan-achieve-peace>; letöltve: 2014.10.10.

²⁵ New Afghan President Ghani takes oath, seeks peace talks.

<https://au.news.yahoo.com/world/a/25135260/new-afghan-president-ghani-takes-oath-seeks-peace-talks/>; letöltve: 2014.10.10.

²⁶ Burhanuddin Rabbani elnököt és Raqeeb tálib mollát megölték, Agha Jan Mutasim egy időre eltűnt.

<http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-14985779>; letöltve: 2014.10.10.

<http://www.khaama.com/former-taliban-leader-ghani-jan-mutasim-has-been-held-in-uae-6005>; letöltve: 2014.10.10.

pakisztáni kormány csak olyan tálibok jelenlétét támogatja a jövőbeni afgán kormányban, akik megbékélés-pártiak.²⁷

Ashraf Ghani várhatóan közvetlen tárgyalásokat kezdeményezhet a tálib vezetőkkel, azonban a kormányzattal szoros kapcsolatban álló hadurak beavatkozása, illetve az ellenállók követeléseai megnehezítik a konszenzus kialakulását. Megítélésem szerint a megbékélés és az afganisztáni béke kulcsa Pakisztán kezében van. Addig, amíg a tálibok számíthatnak a hátszágukra és az ISI²⁸ támogatására, valamint nem bizonyosodnak meg arról, hogy mennyire életképes az önálló afgán kormányzat, nem várható előrelépés. Rövid távon kevés esély mutatkozik arra, hogy a Tanács áttörést érhet el az ellenálló vezetők megbékéltetésében.

3. AZ AFGÁN BIZTONSÁGI ERŐK 2014-BEN

3.1. Afgán Nemzeti Haderő (ANA)

Az afgán biztonsági erők létszáma jelenleg 340 293 fő, amelyet kiegészít a mintegy 27 000 fős Afgán Helyi Rendőrség²⁹ állománya. A jelenlegi állománytábla (352 000) 97%-os feltöltöttségű.³⁰ A 2012-es chicagói csúcstalálkozón az Afgán Nemzeti Biztonsági Erők (ANSF) létszámát 228 500 főben határozták meg, az ALP állománya nélkül. A biztonsági erők fenntartási költségére évente mintegy 4,1 milliárd dollár került előzetesen betervezésre. Azonban az ANSF költségei 2013-ban 6,5 milliárd dollárt tettek ki, míg 2014-ben mintegy 5,3 milliárd dollár lett előirányozva.³¹ A chicagói megállapodás szerint, az ANSF költségeinek jelentős részét a nemzetközi közösség, majd fokozatos áttérést követően az afgán kormány biztosítja a jövőben, gazdasági teljesítőképessége függvényében. Az ambiciózus terv szerint a költségekhez való afgán hozzájárulás évente 26%-kal emelkedik és 2024-től Afganisztán teljes mértékben átveszi az ANSF finanszírozását. A chicagói csúcstalálkozón kitűzött létszámot azonban belátható időn belül még nem lehet elérni, mivel az a biztonsági helyzet jelentős romlásához vezetne. Rövid és középtávon az afgán állami költségvetés nem lesz képes az ANSF fenntartási költségeinek

²⁷ Ahmed Rashid: Pakistan: Worse Than We Knew.

<http://www.nybooks.com/articles/archives/2014/jun/05/pakistan-worse-than-we-knew/>; letöltve: 2014.08.31.

²⁸ ISI – Directorate of Inter Services Intelligence – Pakisztáni Hírszerző Belszolgálat.

²⁹ Az Afghan Local Police – ALP az AUP felügyelete alatt, települési szinten a lakosság védelme érdekében lett létrehozva. Az ALP tagjait a helyi öregek jelölik, tervek szerint 30 000 fős létszáma lesz 2014 végére.

³⁰ Quarterly Report to the United States Congress, p. 93.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2014.09.21.

³¹ Anthony H. Cordesman: Security Transition in Afghanistan, p. 101.
http://csis.org/files/publication/140924_Security_Transition_in_Afghanistan_Rev.pdf; letöltve: 2014.10.01.

megteremtésére. Mindezek tükrében 2014 után alapvető fontosságú kihívás lesz az ANSF reális létszamarányának meghatározása és az annak fenntartását biztosító finanszírozási rendszer megteremtése. A donor országok finanszírozási hajlandóságát nagyban befolyásolhatják olyan geopolitikai és gazdasági tényezők, mint az Iszlám Állam (Islamic State – IS) elleni fellépés, az ukrán válság hatása, a nyugat-európai gazdasági recesszió és egyéb, ma még nem látható fejlemények.

Az ANSF-nek úgy kell csökkentenie a létszámát, hogy mellette a harcérték fenntartása érdekében növekedjen a hatékonysága, és közben megoldást kell találnia a finanszírozási kihívásaira is. Ennek egyik megoldása lehet a parancsnokságok racionalizálása, vagy az infrastrukturális kiadások csökkentése. Az ANA szárazföldi hadereje jelenleg 179 000 fő, míg az afgán légierő 6800 főből áll.³² Az afgán haderő az elnökválasztás biztosítása során, valamint a 2013-as harci szezonban is bizonyította, hogy jelentős lépéseket tett a műveleti képességeinek fejlesztése terén. Az ANA alegységek az elmúlt egy évben egyre önállóan hajtották végre az ellenálló-ellenes műveleteiket.

4. ábra. Az ISAF és az ANSF által végrehajtott műveletek száma 2013. szeptember – 2014. február³³

Ennek ellenére az ANA képességei sem érik el az ország stabilizálásához szükséges színvonalat. Egyik legnagyobb probléma, hogy az impozáns létszámadatok ellenére a ténylegesen hadra fogható erők aránya meglehetősen alacsony, jelenleg mintegy 50%-os. Ennek oka az engedély nélküli távollétek magas aránya (kb. 10%), míg sokan (40%) képzés, pihentetés, vagy egyéb beosztásba helyezés miatt nem bevetethetők.³⁴

³² Anthony H. Cordesman: Security Transition in Afghanistan. p. 112.

http://csis.org/files/publication/140924_Security_Transition_in_Afghanistan_Rev.pdf; letöltve: 2014.10.01.

³³ Uo. p. 95.

³⁴ Uo. p. 117.

Az afgán haderő elsődleges feladata jelenleg az ország belbiztonságának védelme, így az ellenállókkal szembeni fellépés, nem pedig az országot ért külső támadás elhárítása. Ennek ellenére az afgán kormány és a katonai felső vezetők egy köre azt akarja, hogy hagyományos haderőként legyen képes felvenni a harcot az olyan külső fenyegetéssel, mint amelyet pl. a pakisztáni haderő tevékenysége jelent. Nehézfegyverzet és egyéb képességek hiányában a haderő a közeljövőben még nem lesz képes az ország külső támadástól való megvédésére, de még az önálló működésre sem. A védelmi minisztérium 35 osztályának átvilágítását követően megállapítható, hogy mindössze egy terület, a Vezetést Biztosító Osztály kapott CM1A minősítést, amely szerint képes önálló feladatvégrehajtásra. További hat osztály CM1B minősítésű, azaz felügyeletet igényel, míg a többi terület idén nem fogja elérni a CM1B képességet, azaz aktív támogatást igényel. Lényegesen jobb a helyzet, amennyiben a csapatok felkészültségét vizsgáljuk. A Regional ANSF Status Report – (RASR) felmérése alapján az ANA egységeinek 92%-a képes az ISAF támogatása nélküli, önálló feladatvégrehajtásra.³⁵

A kedvező adatok ellenére az ANA számos kihívással küzd. Továbbra is jelen van a magas fokú nepotizmus, a nemzeti érzelmeknél jobban dominálnak az etnikai/törzsi érdekek. Az ISAF támogatásával az ANSF olyan fejlődésen ment keresztül, amely felszerelésben és harceljárások terén képessé tette az ellenállókkal szembeni hatékony küzdelemre. Azonban a hírszerzési elemzéshez, a harctéri egészségügyi ellátáshoz, a tűzszerészeti feladatokhoz, a repülőeszközök és az elektronikai rendszerek karbantartásához szükséges szakértők továbbra is hiányoznak. A karbantartás és az eszközök javítása várhatóan 2014 után is fontos kihívás marad a biztonsági erők számára. Korlátozottak a képességek az ISR,³⁶ a tűzszerész képességek, a kommunikáció, a harctéri egészségügyi ellátás, a közvetett irányzású fegyverek és a közel légi támogatás területein.

Saját élményeim szerint a haderő felkészültsége és technikai színvonala folyamatosan nőtt az elmúlt öt év során. A katonák felszerelése, elhelyezési körletei és illetménye is magasan meghaladja az afgán, illetve a régióban megszokott szintet. Azonban jól látszik az is, hogy a külföldi mentorok figyelő tekintete csökkenésével együtt csökken a harci-technikai eszközök hadrafoghatósága, illetve növekszik a feketepiacon értékesített hadfelszerelés mennyisége, ami hosszú távon sötét jövőt ígér az ANA vonatkozásában.

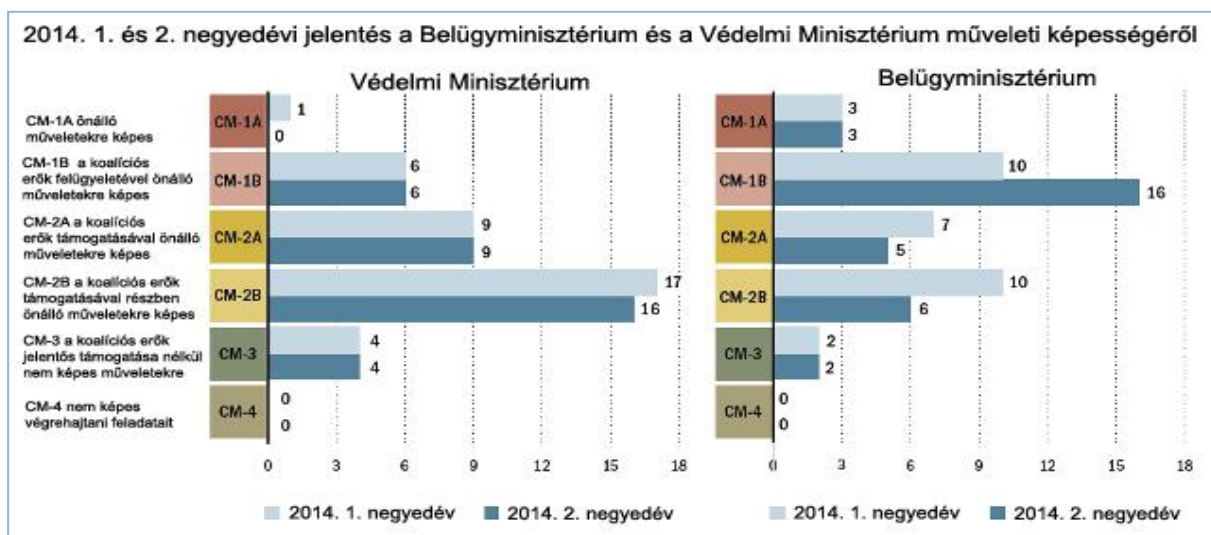
³⁵ Quarterly Report to the United States Congress. pp. 94–100.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2014.09.21.

³⁶ ISR – Intelligence, Surveillance and Reconnaissance – Hírszerzés, megfigyelés és felderítés.

3.2. Afgán Nemzeti Rendőrség (ANP) és az Afgán Határrendészet (ABP)

Az afgán belügyminisztérium alá tartozó Afgán Nemzeti Rendőrség (Afghan National Police – ANP) létszáma jelenleg 152 350 fő, amelyből 85 000 fő az Afgán Rendőrség (Afghan Uniformed Police – AUP), 15 000 fő az Afgán Készenléti Rendőrség (Afghan National Civil Order Police – ANCOP), míg 23 000 fő az Afgán Határrendészet (Afghan Border Police – ABP) állományába tartozik. A 152 ezres létszámba beletartozik még a Rendőri Különleges erők (General Directorate of Police Special Unit – GDPSU) és a Bűnügyi Rendőrség (Afghan Anti-Crime Police – AACP) állománya is.³⁷

Az afgán védelmi minisztériumtól eltérően a belügyminisztérium felső vezetése gyakran cserélődött. 2001 óta nyolc belügyminiszter és három védelmi miniszter töltötte be a tárcavezetői pozíciót. Mindegyik belügyminiszter megpróbált új irányvonalat kijelölni a minisztériumnak, és új célokat meghatározni az ANP számára, de ezek nem teljesülhettek. A folyamatos vezetőváltások hátráltatják a szervezet hatékony kialakítását és a fejlesztéseket. A 2014-re és 2015-re kiadott Nemzeti Rendőrségi Tervben (National Police Plan) a belügyminisztérium az ANP jövőbeli feladatköréként az ellenállókkal szembeni küzdelmet határozta meg.³⁸ A belügyminisztérium átvilágítása jobb eredményeket hozott a védelmi minisztériumhoz képest. A megvizsgált 32 osztályból három kapott CM1A minősítést, további 16 osztály CM1B minősítésű, azaz felügyeletet igényel, míg a többi terület idén nem fogja elérni a CM1B képességet, azaz aktív támogatást igényel.

5. ábra. Az afgán biztonsági erők minisztériumainak műveleti képessége³⁹

³⁷ Anthony H. Cordesman: Security Transition in Afghanistan. p. 112.

http://csis.org/files/publication/140924_Security_Transition_in_Afghanistan_Rev.pdf; letöltve: 2014.10.01.

³⁸ Afghan National Police Strategy. <http://moi.gov.af/en/page/5076>; letöltve: 2014.10.01.

³⁹ Quarterly Report to the United States Congress. p. 99.

<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2012.09.21.

Az ANP erőinek 67%-a kiváló, vagy jó minősítést kapott, azaz teljesen, vagy részben önállóan képes a jog kikényszerítésére, azaz letartóztatásokra, vádemelésre. Hiányzik azonban a bűnügyi helyszínelésben, a bizonyítékok gyűjtésében és a nyomozásban való jártasság. Egyes tartományokban, főleg délen viszonylag nagy a lemorzsolódás aránya.⁴⁰ A belügyminisztérium és a rendőrség esetében egyaránt – kivéve az Afgán Készenléti Rendőrséget – jelentős probléma a mindent átszövő korrupció, a civil lakossággal szembeni visszaélések, illetve a hadurakkal és kábítószer-kereskedőkkel fenntartott rendőri kapcsolatok. Mindezek mellett előfordulnak ellenállókval való megállapodások olyan térségekben, ahol a rendőrség nem képes önállóan fenntartani a rendet. Fokozza a rendőrség gondjait, hogy az igazságszolgáltatás lassú és nem képes hatékonyan támogatni a rendfenntartó erőket, mivel a bíróságok is korruptak és hiányosak a büntetés-végrehajtás eszközrendszerei. A rendőrségen és a haderőn belül is gond az etnikumok nem túl szerencsés aránya.⁴¹ A lakosság kb. 27%-át kitevő tádzsik nemzetiségűek felülreprezentáltak a biztonsági erők tisztikarában, ahol arányuk mintegy 50%-os.

Az afgán határrendészet is hasonló problémákkal küzd. Az ABP tevékenysége jellegéből fakadóan a lakott területektől távol, nehéz terepviszonyok közepette hajtja végre feladatait. Részben ebből eredően sok helyen üzemanyag- és vízhiánnyal küzdenek az egységek, illetve a távolságok és a fejletlen bankrendszer miatt az állomány nem mindig jut hozzá időben a fizetéséhez. A határrendészetre is jellemző volt az ún. szellemkatonák alkalmazása, amikor az egységparancsnokok nagyobb létszámot/feltöltöttséget jelentenek, mint a tényleges, hogy ők vegyék fel a nem létező állomány illetményét.⁴²

Az ANCOP regionális szinten települő, országosan bevethető készenléti rendőrség, a belügyminisztérium legfelkészültebb, az ellenállók elleni műveletben leginkább alkalmazható egysége. Képes önálló műveletekre és műveleti támogatásra. A felkészültségéből adódó probléma, hogy sok esetben akkor is ezt az egységet alkalmazzák, ha az adott feladat más egység hatáskörébe tartozik. Negatívum más belügyi alakulathoz hasonlóan az együttműködés hiánya az ANA-val, vagy az NDS⁴³-sel.⁴⁴

⁴⁰ Quarterly Report to the United States Congress. p. 97.

<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2012.09.21.

⁴¹ Anthony H. Cordesman: Security Transition in Afghanistan. p. 132.

http://csis.org/files/publication/140924_Security_Transition_in_Afghanistan_Rev.pdf; letöltve: 2014.10.01.

⁴² Anthony H. Cordesman: The Afghan War in 2013. Meeting the Challenges of Transition. pp. 105–106. http://csis.org/files/publication/130327_afghan_war_in_2013_vol_III.pdf; letöltve: 2014.10.01.

⁴³ NDS – National Directorate of Security – Afgán Nemzetbiztonsági Igazgatóság.

⁴⁴ Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. p. 59. http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.10.01.

Az Afgán Helyi Rendőrség jelenleg 145 járásban működik a belügyminisztérium felügyelete alatt, mint önszerveződő védelmi erő. Az ALP állománya a leginkább kitett az ellenállók támadásainak, ennél fogva itt a legmagasabbak a veszteségek is. A Transition keretében működő Vidék Stabilizáló Program (Village Stability Operations – VSO) biztonsági szegmensét az ALP adja. Bár az ALP szerepe a Transition meggyorsításakor értékelődött fel igazán, várhatóan 2014-et követően is szerep hárul rá a települési szintű biztonság megteremtésében. Mivel az egész program jelentőségét az önszerveződés adja, az ALP műveleti hatékonyságának javítása, valamint fizetési és logisztikai problémáinak kiküszöbölése továbbra is kihívás marad.⁴⁵

Személyes tapasztalatom szerint az afgán lakosság jobban bízik a professzionálisabbnak látszó ANA-ban, mint a rendőrségben. Általánosan visszatérő problémaként fogalmazzák meg a korrupciót, a védelmi és egyéb pénzek indokolatlan beszedését, valamint a rendőrség és a kábítószer-kereskedelem szoros kapcsolatát. Egy-egy járási, tartományi rendőrfőnök kvázi hadúrként viselkedik az adott régióban, irányítja a kábítószer-kereskedelmet, saját testőrséget tart fenn, pénzért árulja a fontosabb beosztásokat. A 2014-et követő kihívások fontos szegmense lesz többek között, hogy az ANP megtisztulását elősegítő intézkedések történjenek, illetve biztosítva legyenek a jogállamiság kritériumai. További feladat fejleszteni az együttműködést a védelmi és belügyminisztérium, illetve a végrehajtó állomány között. Az ANA rendszeresen hajt végre úgy kutató-felszámoló műveleteket, hogy az ANP és az ALP biztosítja a területek feletti ellenőrzés megtartásához szükséges erőket. Az ilyen műveletek, rendszerint a rossz koordináció és a közös tervezés hiánya miatt, hosszabb távon sok esetben sikertelenek. Emiatt nem jön létre a terület megtartása annak ellenállóktól való megtisztítása után.

A szovjet haderő 1989-es kivonásakor jól felszerelt afgán haderő és rendőrség volt Afganisztánban, amelyet az ország elhagyásáig kiképzéssel, felszereléssel és anyagilag is támogattak. A szovjet csapatok kivonásához az elszenvedett nagy veszteségek és a hátszág súlyos gazdasági helyzete vezetett. Így amikor megszűnt a korábbi támogatás, az afgán védelmi szektor összeomlott.⁴⁶ Jelenleg azonban nem egy gazdasági és társadalmi válságát élő nagyhatalom vonja ki erőit, hanem egy újra a gazdasági növekedésre útjára lépő USA és szövetségesei. Az afgán segélyek több lábon állnak, ezáltal fenntarthatóbbnak látszanak. A

⁴⁵ Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. pp. 62–63.
http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.10.01.

⁴⁶ Lengyel Gábor: A szovjet csapatok kivonulása Afganisztánból – a vereség okai, a háború mérlege. pp. 86–87. MOSZT Könyvek 4., Pécs, 2010. ISSN 1788-4810.

BSA és a SOFA megállapodások aláírása, ezáltal a nemzetközi közösség támogatása, beleértve a tanácsadókat, kiképzőket és a finanszírozást, megteremti az alapot az ANSF további működtetéséhez. Amíg az afgán biztonsági erők a jelenlegihez hasonló létszámmal és motivációval rendelkeznek, addig az ország megőrizheti viszonylagos stabilitását.

4. AZ AFGÁN GAZDASÁG JELENE ÉS JÖVŐJE

Afganisztán gazdasága a több évtizedre visszanyúló háborús viszonyok miatt súlyos gondokkal küzd. A gazdaság fejlődését hátráltatja a képzetlen munkaerő, a fejlett technológia és a biztonságos befektetési környezet hiánya, valamint a magas munkanélküliség.⁴⁷ Ha összehasonlítjuk Afganisztán és Irak gazdasági lehetőségeit az amerikai erők távozásakor, egyértelműen látszik a különbség. Az amerikai csapatok kivonásakor Irak jelentős költségvetési bevételt biztosító olajkészlettel és termelői kapacitással rendelkezett. Az abból származó adó- és más bevételek megteremtették a kormányzat működésének és a biztonsági erők fenntartásának a feltételét. Ezzel szemben az afgán költségvetés szinte teljes mértékben a külföldi segélyekre van utalva. Korábban születtek nagy ívű tervek a gazdaság fejlesztésére, hogy jelentősen növeljék Afganisztán szerepét a nemzetközi szállításban, de ezek nem váltak még valóra. Az elgondolás szerint az ország tranzitútvonalként szolgálhatna a Közép-Ázsiából az Arab-tenger irányába exportálandó energiahordozók és egyéb termékek számára. Ezt a célt szolgálná az Új Selyemút-stratégia is, de nem hozta a kívánt eredményeket. A rossz biztonsági helyzet és abból fakadóan az infrastruktúra-fejlesztések elmaradása és a különböző fejlesztési területek (út, vasút, energia- és nyersanyag-szállítási infrastruktúra, kereskedelmi egyezmények stb.) nem álltak össze egy rendszerré és összehangolásuk sem történt meg.⁴⁸

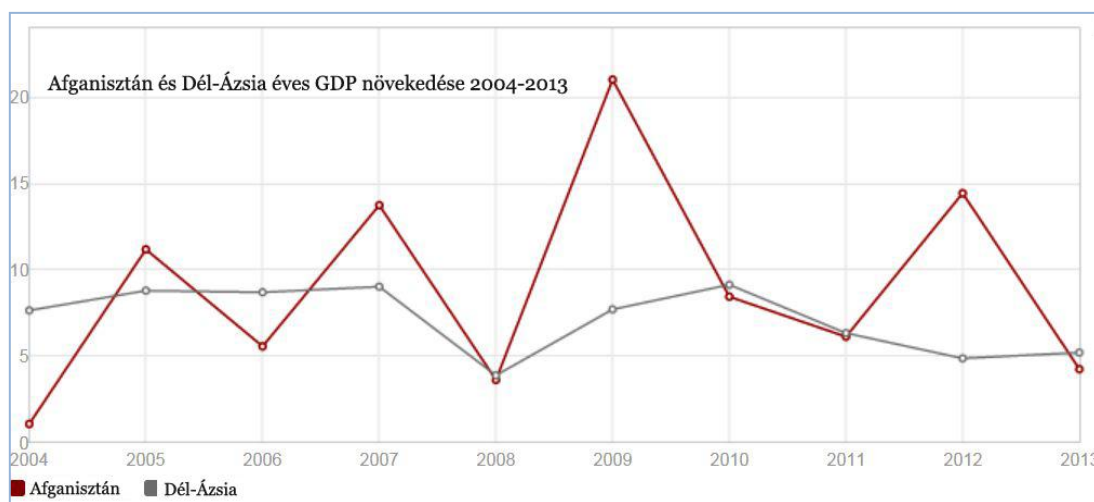
Az ország gazdasága erősen függ a mindenkorai időjárásnak kitett mezőgazdaság teljesítményétől, az iparból származó bevételek pedig még mindig alacsonyak. A felmérések szerint Afganisztán kőolaj- és földgázkészletei jóval nagyobbak, mint amekkorára korábban

⁴⁷ Afganisztánban a lakosság 72%-a írástudatlan, a munkanélküliség aránya 35%.
CIA The World Factbook, Afghanistan.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>; letöltve: 2014.09.29.

⁴⁸ Molnár Ferenc: Segélyezés és fejlesztés Afganisztánban – a nemzetközi közösség esélyei. p. 4.
http://hhk.uni-nke.hu/uploads/media_items/svkk-nezopontok-2011-2-pdf.original.pdf; letöltve: 2014.09.25.

becsülték őket.⁴⁹ Igaz, számottevő ásványkincs-vagyonnal is rendelkezik, de megfelelő technológia és kultúra hiányában annak hatékony kitermelése még nem megoldott. Mindemellett a kormányzat adópolitikája sem elég kifinomult. Az idei adatok azt mutatják, hogy 2014-re erősen visszaesett a gazdasági növekedés, a gazdaság a recesszió közelébe került. A csúcsevnek számító 2009. és 2012. évi 14%-os növekedés⁵⁰ idén 3,2%-ra csökkent. A visszaesés azért is érzékenyen érinti a gazdaságot, mert a gazdasági növekedésre alapozták a költségvetés tervezését. Az afgán gazdaság növekedése az időjárási körülmények által befolyásolt mezőgazdaság termelékenységére függvényében hullámzik.

6. ábra. Afganisztán bruttó hazai termék (GDP) növekedési üteme⁵¹

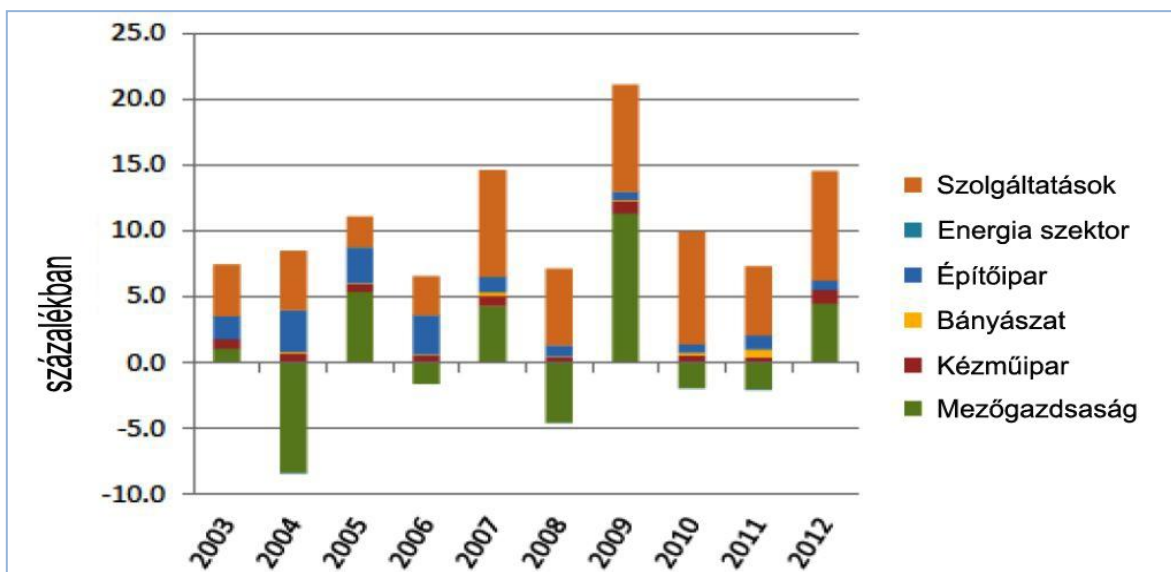
A Világbank becslése szerint az elkövetkező években 2018-ig mintegy 5%-os gazdasági növekedésre számíthat az ország, amennyiben a biztonsági helyzetből adódó bizonytalansági tényezők nem változnak drasztikusan.⁵² Az idei évi visszaesés is egyrészt a mezőgazdaság szerényebb teljesítményéből, másrészt a belpolitikai válságból és az abból következő nemzetközi szerepvállalás jövőjének bizonytalanságából adódik. A következő ábra jól szemlélteti, hogy a gazdaság a szolgáltatóipar és mezőgazdaság teljesítményén alapszik.

⁴⁹ John C. K. Daly: Will the TAPI Pipeline Ever Be Built?
<http://www.silkroadreporters.com/2014/07/24/will-tapi-pipeline-ever-built/>; letöltve: 2014.10.03. USGS Projects in Afghanistan.
<http://afghanistan.cr.usgs.gov/oil-and-natural-gas>; letöltve: 2014.10.03.

⁵⁰ Megjegyzendő, hogy 2012-ben kiemelkedően jó évet zárt a mezőgazdasági termelés, köszönhetően a csapadékos időjárásnak.

⁵¹ <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries/AF-8s?display=graph>;
 letöltve: 2014.09.28.

⁵² Quarterly Report to the United States Congress. p. 152.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2012.09.21.

7. ábra. Az afgán GDP összetételének megoszlása, főbb gazdasági ágak szerint⁵³

A Világbank kimutatásai szerint az afgán GDP 97%-a kötődik valamilyen formában a külföldi erőkhöz és segélyekhez. A külföldiek által generált fogyasztás, a kiszolgálásuk, a logisztikai megrendeléseik, az általuk alkalmazott afgánok fogyasztása, illetve a külföld által finanszírozott fejlesztések az indikátorai a növekedésnek. A belpolitikai bizonytalanság rohamosan romló üzleti környezetet eredményezett és áremelkedéseket generált.⁵⁴ Az ország szempontjából az egyik legégetőbb probléma, hogy a költségvetési hiány meredeken emelkedik és ebben a formában a költségvetési egyensúly nem tartható fent sokáig. Afganisztán egyike a legalacsonyabb költségvetési bevétellel rendelkező országoknak a világon, a bevételek mindössze 9%-a származik a GDP-ből. A hiány megugrásáért a magas védelmi kiadások, illetve a strukturális reformok miatt hiányzó költségvetési bevételek okolhatók.⁵⁵ A magas költségvetési hiány hosszú távon a fejlesztési programok leállításához vezethet.

⁵³ Anthony H. Cordesman: Governance and Economic Transition in Afghanistan. p. 60.

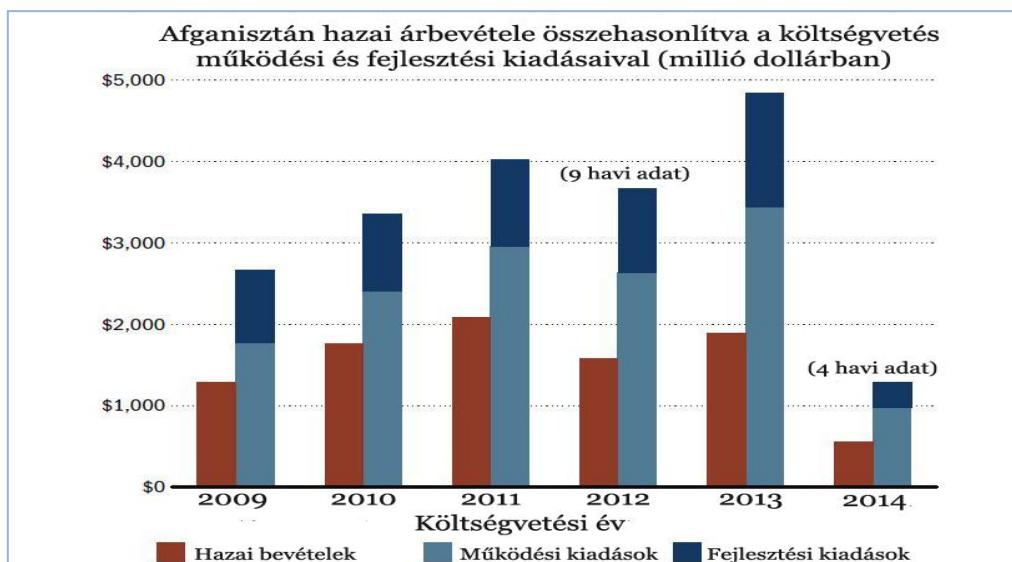
<http://csis.org/publication/afghanistan-and-growing-risks-transition>; letöltve: 2014.09.28.

⁵⁴ Dr Florance Ebrahim: Afghanistan's Economy On The Verge Of Collapse.

<http://www.khaama.com/afghanistans-economy-on-the-verge-of-collapse-6614>; letöltve: 2014.09.28.

⁵⁵ Anthony H. Cordesman: Governance and Economic Transition in Afghanistan. p. 62.

<http://csis.org/publication/afghanistan-and-growing-risks-transition>; letöltve: 2014.09.28.

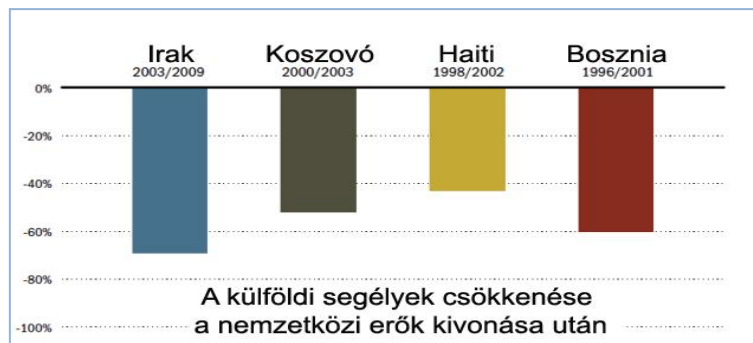
8. ábra Afganisztán haza árbevétele és költségvetési kiadásai (millió dollárban)⁵⁶

Amennyiben a jövőre vonatkozó előrejelzést kívánunk készíteni, elemezni kell, hogy az új kormányzat milyen módon képzei el a költségvetés rendbetételét és mennyire eltökélt a szükséges reformok végrehajtásában. Az új államfő, Ashraf Ghani gazdasági programja biztató lehet a jövőre nézve. Olyan célkitűzéseket tartalmaz, mint a bányászati törvény módosítása, az általános forgalmi adó növelése, valamint a bankrendszer reformja. Ghani öt évre szóló fejlesztési tervet készített a mezőgazdaság, a közlekedési infrastruktúra és az energia szektor fejlesztésére.⁵⁷ Az államfő célkitűzései érdemben növelhetik a költségvetés bevételeit, míg a hosszú távú programjai munkahelyteremtéshez és a növekedés fenntartásához segíthetik hozzá a gazdaságot.

A költségvetés szempontjából létfontosságú segélyek várhatóan a nemzetközi erők kivonásával párhuzamosan folyamatosan csökkennek majd. Az afgán gazdaság számára ennek üteme kulcsfontosságú az új helyzethez való alkalmazkodásban. Amennyiben megvizsgáljuk azokat az országokat, ahol jelentősebb katonai beavatkozás történt, jól látható, hogy a csapatok kivonását követően, három-négy év alatt jelentősen, mintegy 60%-kal estek vissza a külföldi segélyek.

⁵⁶ Quarterly Report to the US Congress. p. 154.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2012.09.21.

⁵⁷ Javid Ahmad: Ashraf Ghani's Afghanistan. 2014.06.14.
http://southasia.foreignpolicy.com/posts/2014/06/04/ashraf_ghani_s_afghanistan; letöltve: 2014.09.28.

9. ábra. A külföldi segélyek csökkenése a nemzetközi erők kivonása után különböző válságövezetekben⁵⁸

Abban az esetben, ha az erők kivonásával párhuzamosan lecsökkennek a nyugati segélyek, van némi esély, hogy az Öböl-menti arab olajmonarchiák léphetnek a helyükbe, de ennek megvannak a kockázatai a biztonsági helyzetre nézve.⁵⁹ Az IMF előrejelzése szerint akkor van esélye fenntartható költségvetési politikát folytatni, ha a kormányzat növelni tudja a bevételeit, hatékonyabban használja fel azokat és meg tudja őrizni a donor országok támogatását.⁶⁰ Az afgán kormány egyik célkitűzése a természeti erőforrások hatékonyabb kihasználása, ezért úgy kívánja fejleszteni az infrastruktúrát, hogy az mind a belföldi, mind a külföldi befektetők számára kedvező legyen. A TAPI-csővezeték⁶¹ beindítása lehetne az egyik legfontosabb infrastrukturális projekt Afganisztánban és a dél-ázsiai régióban. A projekt jelentős gazdasági, energetikai fejlesztéseket indikálna, illetve elősegítené a részt vevő országok közötti gazdasági együttműködés fejlődését.⁶² Amennyiben az új kabinet képes végrehajtani a szükséges reformokat és növelni tudja az állami bevételeket, megmarad a mozgástere a további fejlesztések és biztonsági kiadások vonatkozásában. A 2012-es Tokiói Konferencián és a chicagói NATO-csúcson felajánlott pénzügyi támogatások teljesülése, illetve az afgán fiskális politika reformjának megvalósulása esetén 2018-ig biztosítottak látszik a szükséges pénzkeret. Az Ashraf Ghani által a választások előtt felvázolt gazdaságfejlesztési tervek ígéretesnek látszanak, de az, hogy mennyit lehet majd megvalósítani belőlük attól is függ, hogy meglesz-e a kellő támogatottság a reformok véghezviteléhez.

⁵⁸ Quarterly Report to the US Congress. p. 7.

<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2012.09.21.

⁵⁹ Dmitri Trenin – Oleg Kulakov – Alexey Malashenko – Petr Topychkanov: A Russian Strategy for Afghanistan After the Coalition Troop Withdrawal. p. 1. <http://carnegie.ru/publications/?fa=55669#>; letöltve: 2014.09.20.

⁶⁰ IMF Executive Board Concludes Article IV Consultation with the Islamic Republic of Afghanistan. <http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2014/pr14236.htm>; letöltve: 2014.09.20.

⁶¹ Turkmenistan–Afghanistan–Pakistan–India Pipeline – TAPI Az Ázsiai Fejlesztési Bank finanszírozásával épülő csővezeték a türkménisztáni földgáz szállítása céljából készül. Nyomvonal a Afganisztánon és Pakisztánon át halad Indiába, mintegy 1700km hosszan.

⁶² Nick Snow: ADB: TAPI gas pipeline making steady progress. <http://www.ogj.com/articles/2014/06/adb-tapi-gas-pipeline-making-steady-progress.html>; letöltve: 2014.10.03.

5. A TERRORIZMUS ÉS A KÁBÍTÓSZER-TERMELÉS ELLENI HARC AFGANISZTÁNBAN AZ ISAF KIVONULÁSA UTÁN

5.1. A tálibok

A mintegy 13 éve tartó nemzetközi beavatkozás ellenére általánosságban kijelenthető, hogy az ellenálló csoportok képességei nem csökkentek, sőt, több területen kifejezetten nőttek a 2014-es év végére. Az ellenállás fő erejét változatlanul a tálibok jelentik. Az afganisztáni ellenálló erők nem alkotnak egységes szervezetet. Különböző etnikai alapon, más-más érdekek mentén szerveződnek és nem egy esetben ideológiájukban is különböznek. A Transition folyamat keretében a koalíciós erőket leváltó afgán biztonsági erők már nem jelentenek akkora fenyegetést az ellenálló csoportoknak. A megerősödött tálib mozgalom egyre nagyobb teret nyer vidéken, ott, ahol az afgán kormányzati és katonai/rendőri jelenlét alacsony. Egyes területeken a tálibok közszolgáltatást nyújtanak a lakosságnak, olykor önállóan, máshol a helyi kormányzattal párhuzamosan működve. Helyi szinten adókat szednek, vitás kérdéseket rendeznek, illetve Sharia alapú törvénykezést folytatnak.⁶³ Saját tapasztalatom, hogy a korrupt kormányzatban csalódott lakosság sokszor nagyobb bizalommal fordul a hatékonyabb tálib árnyékkormányzathoz, mint a hivataloshoz. Az idősebb vidéki lakosság körében mai napig él némi nosztalgia a tálib időszakra jellemző jó közbiztonság iránt. A magabiztossá vált ellenállók – a szövetséges erők légicsapásaitól kevésbé tartva – nyíltan, egyre nagyobb csoportokban mozognak, zárnak le utakat, fenyegetnek járási központokat és veszik fel a harcot szemtől szemben az ANSF-fel.⁶⁴

A tálib mozgalom ereje teljében van. A mozgalom fennén hirdeti, hogy tevékenysége hatására vonják ki csapataikat a nyugati hatalmak és közel a teljes győzelmük.⁶⁵ A nyugatiak bábjának tekintett afgán kormányzat ellen tovább fokozzák tevékenységüket. Ennek ellenére, ha csak a tényeket nézzük, az idei év legnagyobb kudarca a tálib mozgalom számára az, hogy

⁶³ Afghanistan's Insurgency after the Transition. pp. 27–29.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014. 08. 25.

⁶⁴ Afghanistan's Insurgency after the Transition. p. 11.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.

⁶⁵ Tahir Khan: Eid message: Mullah Omar asks Afghan Taliban to protect borders.
<http://tribune.com.pk/story/741100/eid-message-mullah-omar-asks-afghan-taliban-to-protect-borders/>,
letöltve: 2014.09.25.
Mullah Omar addresses Muslims on eve of Eid-ul-Fit.
<http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2014/07/26/19383.shtml>; letöltve: 2014.09.25.

érdemben nem tudták megzavarni az elnökválasztás lebonyolítását, illetve annak ellenére sem tudtak járási központokat elfoglalni, hogy több tartományból teljesen kivonult az ISAF.⁶⁶ Mindez, ha törést nem is okozott, de valamilyen szinten feszültséget generál a szervezeten belül és nyilvánvalóan felveti a hogyan tovább kérdését. Az is újra írhatja a tálib stratégiát, hogy a nemzetközi erők kivonásával úgymond megszűnik az addigi egységes ellenségképük, illetve a harcuk ideológiai alapja.⁶⁷ Ha összevetjük az afgán biztonsági erők és az ellenállók katonai potenciáljának adatait, illetve az elmúlt év során a tálibok által elért eredményeket, megállapítható, hogy a tálibok a jelenlegi körülmények között még nem képesek a katonai győzelem kivívására, illetve a hatalom erőszakos úton való megdöntésére. Eddig a katonai ellenállás határozta meg a stratégiájukat, de megjelent benne az árnyékkormányzat kiépítésének szükségszerűsége is. A jövőben várhatóan erősödik a politikai vonal szerepe, amelyben a kormányzatba való kerülés jelentheti a végső célt. Az, hogy ez milyen ütemben és milyen feltételek mellett valósul meg, erősen kérdéses. A politikai folyamatokban való részvétel hiánya kizárja, hogy megfelelő szinten befolyást szerezzenek a lakosság különböző rétegeiben. A tálib felső vezetésnek úgy kell kialakítania jövőbeli stratégiáját, hogy maga a tálib mozgalom korántsem egységes, több kisebb frakcióból, csoportból tevődik össze, amelyek Omár mollától vagy a Kvetta Shúrától függetlenül tevékenykednek. A vezetés a követendő politikai irányvonalat az évente kiadott Eid-al Fitr üzenetében közli, de ez csak kereteket jelöl ki a csoportok számára. Ezekben az iránymutatásokban mostanáig nem jelent meg az afgán kormánnyal történő megegyezés szükségessége.⁶⁸ Amennyiben ez megtörténik, az irányt mutathat a tálibok jövőbeli szándékait illetően. Ennek ellenére megvan az esélye, hogy egyes csoportok a saját érdekeiket követve nem veszik azt figyelembe, hanem folytatják addigi tevékenységüket. Ez viszont a mozgalom belső feszültségének növekedéséhez, adott esetben széteséséhez vezethet. Az olyan tálib töredékcsoport, mint például a Mullah Najibullah irányította Mahaz-e-Fedayeen, nem valószínű, hogy valaha is tárgyalóasztalhoz fog ülni.⁶⁹

⁶⁶ Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. p. 10.
http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.08.27.

⁶⁷ Afghanistan's Insurgency after the Transition. p. 14.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.

⁶⁸ SITE Intelligence Group, Omár molla üzenetei.
<https://news.siteintelgroup.com/tag/37.html>; letöltve: 2014.09.25.

⁶⁹ Afghanistan's Insurgency after the Transition p. 13.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.

Mindezek tükrében megítélésem szerint az alábbi foratókönyvek képzelhetők el a tálibok jövőbeli szándékait illetően:

Rövid távon várhatóan a nemzetközi erők teljes kivonásáig alapvetően a katonai ellenálláson marad a hangsúly és militáns szervezet marad a mozgalom. Az ellenállás alapját továbbra is a külföldiek és az általuk befolyásolt „bábkormány” elleni fellépés jelentheti. Emellett, mivel csökken a külföldi csapatok jelenléte, várhatóan mind nagyobb területen próbálják meg a lakosság feletti befolyásukat kiterjeszteni.⁷⁰ Valószínűnek tűnik azonban, hogy a szervezet jelenlegi struktúrája továbbra sem teszi lehetővé olyan szociális és közszolgáltatások nyújtását, amelyre a kormányzat képes, továbbá tudják megszerezni a nem pastu lakosság támogatását. Amennyiben a donor országok továbbra is biztosítják az ANSF működési költségeit, a mozgalom nem lesz képes elfoglalni nagyobb városokat, közigazgatási egységeket. Ennek ellenére egyes vidékeken nem zárhatók ki helyi szintű megegyezések az ellenállók és a kormányerők között.

Közép- és hosszabb távon nagyobb teret kaphat a politikai folyamatok erősítése a mozgalomban. Ennek abban az esetben nő a valószínűsége, ha a biztonsági erők stabilak maradnak, viszont a kormányzat a nemzeti egység megteremtése érdekében hajlik a megegyezésre. Célként jelenhet meg a tálib, tartományi szintű közigazgatás kiépítése, amely idővel legitimálhatja a tálibokat és lehetővé teszi, hogy fokozatosan az afgán kormányzat részévé váljanak, esetleg átvegyék szerepét. Ehhez azonban a mozgalomnak – amellett, hogy megfogalmazott céljaiban engedményeket kell tennie –, egységesen, kvázi civil szervezetként, majdhogynem pártként kellene működnie. A fentebb említett okok miatt mindez komoly belső feszültségekhez vezethet. Ahhoz azonban, hogy nemzetközi legitimációjuk is megtörténhessen, egyrésztől látványos békekötésre lenne szükség a kormányzattal, másrésztől meg kellene szakítaniuk a kapcsolatot az Al-Kaidával és a Haqqani-hálózattal. A megbékélés létrejöttéhez hozzájárulhat a mind fontosabbá váló közel-keleti dzsihád, amely pénzügyi forrásokat és potenciális harcosokat von el az afganisztáni tálib mozgalomtól. Azt azonban ma még nem lehet látni, hogy megvalósulhat-e a politikai fordulat a szervezet szétesése nélkül. Szélsőséges esetben előfordulhat az is, hogy az ellenségkép eltűnését követően a pastu nacionalizmus lesz a talibán mozgatórugója. Ebben az esetben célként fogalmazódhat meg Pastunisztán megteremtése, amely minden bizonnyal polgárháborúhoz és az ország etnikai alapon történő széteséséhez vezetne. Pastunisztán megvalósulása

⁷⁰ Afghanistan's Insurgency after the Transition p. 49.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.

Pakisztánra nézve is komoly következményekkel járna, ezért valószínűségét csekélynek érzem.

Bármelyik Szenárió is valósul meg, amíg az ISI-nek érdekében áll az ellenállókon keresztüli nyomásgyakorlás az afgán kormányzatra, valamint Pakisztán menedéket nyújt a tálibok számára, addig Iszlámábád szerepe továbbra is meghatározó marad a mozgalom vonatkozásában.

5.2. Afganisztáni terrorista és ellenálló csoportok

A Tálib Mozgalommal összefonódva vagy kooperálva több ellenálló szervezet, mozgalom működik Afganisztánban, amelyek közül a legfontosabbak az al-Kaida bázisszervezete, a Hezb-i Iszlámi Gulbuddin (Hezb-e Islami Gulbuddin – HiG), a Haqqani-hálózat (Haqqani Network – HQN) és az Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom (Islamic Movement of Uzbekistan – IMU).

Napjainkra az al-Kaida képességei tekintetében az egyik legnehezebben megítélhető frakcióvá vált a térségben. Bár ideológiailag még mindig jelentős a szerepe, de önálló, kifejezetten hozzá köthető akciók végrehajtására egyre kevésbé képes és visszaszorulóban van Afganisztánban. Tagjai zömében külföldi harcosok, akik folyamatosan együttműködnek a térségben lévő más ellenálló szervezetekkel, főleg a Haqqani-hálózattal.⁷¹ Bárhogyan is alakulnak a folyamatok 2014-et követően, az al-Kaida továbbra is az ellenállás magját fogja képezni és a megbékélésből minden bizonnyal ki fog maradni. A szervezet a jövőben várhatóan a Közel-Keletre fogja koncentrálni erőit.

A Gulbuddin Hekmatyar által alapított HiG a tálib rendszer 2001-ben történt megdöntése óta működik együtt a tálib mozgalommal, de történelme a szovjet megszállásig vezethető vissza. A szervezet fegyveresei elsősorban a keleti afgán tartományokban és Kabulban hajtanak végre támadásokat, de a szervezet egyes északi tartományokban is tevékenykedik. Missziós tapasztalataim szerint a HiG egyik erőssége például Baghlan tartomány volt, ahol 2010-ig – és amíg a tálibok ki nem szorították onnan – domináns szerepben érezhette magát. Ezt támasztja alá Antonio Giustozzi és Christoph Reuter az északi régióban tevékenykedő ellenálló csoportokról írt tanulmánya is.⁷² Hekmatyar 2009-óta vizsgálja a

⁷¹ Global Security Taliban. <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/taleban.htm> letöltve: 2014.09.27.

⁷² Antonio Giustozzi – Christoph Reuter: The Insurgents of the Afghan North. p. 42. <http://afghanistan-analysts.net/uploads/AAN-2011-Northern-Insurgents.pdf>; letöltve: 2014.09.27.

lehetőséget, hogy megegyezzen Kabullal, de az általa támasztott teljesíthetetlen feltételek miatt eddig nem történt meg az áttörés.⁷³

A Jalaluddin Haqqani parancsnok vezetése alatt álló hálózat (HQN), gyakorlatilag a Tálib Mozgalom része, ennek ellenére meglehetősen önállóan működik. A HQN elsősorban Paktika, Paktya, Khost tartományok területén aktív, de befolyását igyekszik Kabul térségére is kiterjeszteni. Különösen jellemző a Haqqanira a nagy médiavisszhangot kiváltó támadások (ún. high-profile attacks – HPA) végrehajtása. Jelenleg a HQN az egyik legdominánsabb az ellenálló szervezetek között.⁷⁴ Mindkét szervezet alapvetően a Pakisztán észak-nyugati részén található, félig autonóm törzsi területen (Federally Administered Tribal Areas – FATA) lévő bázisaira támaszkodva hajt végre akciókat a pakisztáni–afgán határhoz közeli térségekben.

Amennyiben a 2014 után várható helyzetet szeretnénk elemezni, nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a HiG teljesen más alapokon várhatja a külföldi csapatok távozását. A Hezb-e Islami mint párt, évek óta rendelkezik egy politikai szárnyal (Hezb-e Islami Afghanistan – HIA), amely a kezdetektől támogatta a Karzai-adminisztrációt és a törvényhozói/végrehajtói hatalom részévé vált.⁷⁵ 2014-ben Qubuddin Helal a Hezb-e Islami színeiben indult az afgán elnökválasztáson, igaz később visszalépett Abdullah Abdullah támogatása érdekében.⁷⁶ Bár retorikája alapján élesen elkülönül egymástól a politikai vonal és a Hezb-e Islami keményvonalas, radikális szárnya, mégis adott a lehetőség, hogy a külföldiek távozását követően a HiG arcvesztés nélkül, érdekei érvényesítése mellett állapodjon meg a GIROA⁷⁷-val. Ehhez persze az is szükséges, hogy a HiG lekerüljön a terrorista szervezetek listájáról.⁷⁸

⁷³ Tatai Gábor: Titkos tárgyalások a békéről.
<http://www.hirextra.hu/2009/03/07/a-talib-kiugras-utolso-eselye/>; letöltve: 2014.09.27.
Corvinus Külügyi és Kulturális Egyesület, Biztonságpolitikai Szemle.
http://biztpol.corvinusembassy.com/?module=sajtoszemle&module_id=1&page=87; letöltve: 2014.09.27.

⁷⁴ Progress Toward Security and Stability in Afghanistan. p. 19.
http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.08.27.

⁷⁵ Afghanistan: Political Parties and Insurgent Groups 2001–2013. p. 10.
https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1369733768_ppig2.pdf; letöltve: 2014.09.27.

⁷⁶ Hezb-e-Islami Endorses Helal in Presidential Election.
<http://www.tolonews.com/en/election-2014/13874-hezb-e-islami-endorses-helal-in-presidential-election>;
letöltve: 2014.09.27.
Sayed Sharif Amiry: Qutbuddin Helal's Team Endorses Abdullah.
<http://www.tolonews.com/en/election-2014/15212-qutbuddin-helals-team-endorses-abdullah>;
letöltve: 2014.09.27.

⁷⁷ Government of the Islamic Republic of Afghanistan.

⁷⁸ Background Information on Other Terrorist Groups.
<http://www.state.gov/documents/organization/31947.pdf>; letöltve: 2014.09.27.

Az Üzbegisztáni Iszlám Mozgalom⁷⁹ legtöbb fegyverese az 1990-es években, a Tádzsikisztánban kitört polgárháború után települt át Afganisztán északi régiójába. A tálib rendszer megdöntését követően az IMU Pakisztánba tette át székhelyét, parancsnoksága Észak-Wazirisztánban, a Pakisztáni Tálib Mozgalom (Tehreek-e-Taliban Pakistan – TTP) mellett működik. 2008 óta az IMU fő műveleti körzetévé Afganisztánban az északi régió vált, ahol sokszor már önálló műveletekre is képes. De a legtöbb esetben a harcosok csak támogatják a Tálib Mozgalom, a TTP és a HQN tevékenységét, önálló stratégiai műveleteket nem hajtanak végre.⁸⁰ A szervezet északi régióban meglévő jelenléte jelentős mértékben támogatja az IMU közép-ázsiai tevékenységét. A szervezet többek között az Afganisztán és Közép-Ázsia közötti kábítószer- és fegyvercsempész-szállítmányok védelmét is ellátja, amelyből jelentős anyagi hasznot szerez.

A szervezet fő célja a Közép-Ázsiai Iszlám Kalifátus létrehozása.⁸¹ Ennél fogva a mozgalom nem érdekelt az afgán megbékélésben, hiszen a zavaros helyzet előnyösebb számára. Az afganisztáni csapatkivonások következtében kialakult hatalmi vákuum a mozgalom kezére játszhat. Az Afganisztánban megerősödött IMU tevékenysége átnyúlhat a környező országokba, amely várhatóan fegyveres összecsapásokhoz és terrortámadásokhoz vezethet az adott területen. A térségben élő muszlim vallású lakosság radikalizálódása, valamint társadalmi-szociális elmaradottsága kedvező feltételeket teremthet az IMU számára céljai megvalósításához.

5.3. Kábítószer-termelés és -kereskedelem

Afganisztán stabilitása szempontjából a kábítószer-termelés és -kereskedelem a jövőben is jelentős kihívást jelent. A nemzetközi beavatkozástól függetlenül továbbra is az ország felelős a világ ópiumtermelésének 80%-ért (5500 tonna/év). A kábítószer-termeléssel szoros összefüggésben áll a korrupció, a pénzmosás és abból származik az illegális fegyveres csoportok pénzügyi támogatásának nagy része. Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bünmegelőzési Hivatalának⁸² jelentése szerint 2012-ről 2013-ra 36%-kal, 154 ezer hektárról

⁷⁹ Islamic Movement of Uzbekistan – IMU

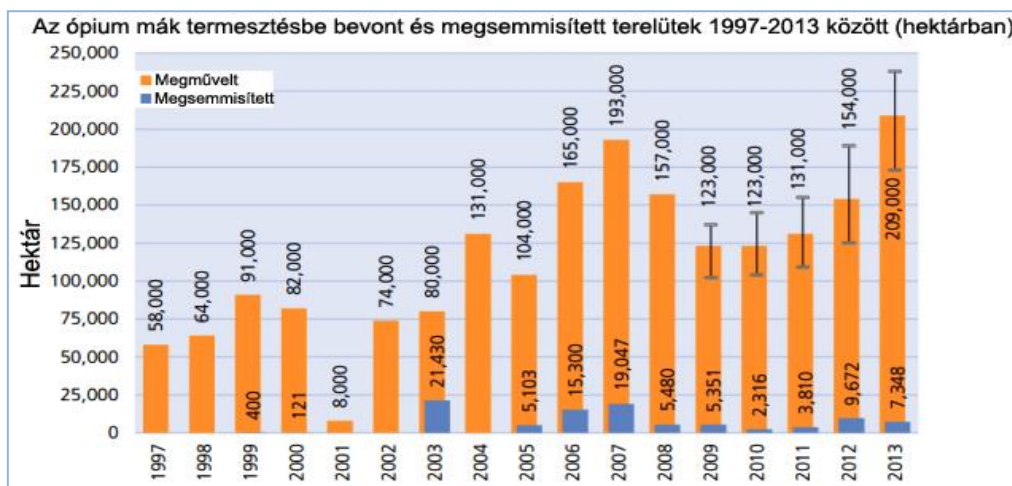
⁸⁰ Afghanistan: Political Parties and Insurgent Groups 2001–2013. pp. 37–38.

https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1369733768_ppig2.pdf; letöltve: 2014.09.27.

⁸¹ Dr. Eshan Arari: Countering the Ideological Support for HT and the IMU: The Case of the Ferghana Valley. p. 13. http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/MCDocs/files/College/F_Publications/occPapers/occ-paper_3-en.pdf; letöltve: 2014.09.27.

⁸² United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC.

209 ezer hektárra nőtt az ópiummák-termesztésbe bevont területek nagysága Afganisztánban.⁸³ 2013-ban az ópiummák-mentesített területek mértéke Afganisztánban 7348 hektár volt. Ez az adat elmarad az azt megelőző évitől, de az idei várhatóan az elmúlt négy év leggyengébb eredménye lehet, mivel az elnökválasztás biztosítására bevont erők a betakarítás előtt nem tudták megkezdeni az ültetvények felszámolását.

10. ábra Az ópium mák termesztésbe bevont földterület és a megsemmisített ültetvények nagysága 1997. - 2013. között (hektárban)⁸⁴

Az ország déli és nyugati területein a legnagyobb a mákkal bevetett területek aránya, csak Helmand és Kandahár tartomány 62%-ban járul hozzá a termeléshez.⁸⁵ Mindez arra világít rá, hogy azokon a területeken a legrosszabb a helyzet, amelyeket a kormányzat nem képes ellenőrizni, illetve ahol az ellenálló csoportok bevételei szempontjából létfontosságúak a máktermesztésből származó jövedelmek. Az ópiumtermelés mellett szintén jelentős az ország cannabis-termesztése. Évente átlagosan 10-12 000 hektáron termelnek mintegy 1300 tonna hasist Afganisztánban.⁸⁶ A kábítószer-termelésből származó jövedelem évente megközelíti az 1 milliárd dollárt. Az ebből származó jövedelem hozzájárul a kormányellenes erők toborzásához, fegyverbeszerzéséhez, működéséhez.

A probléma gyökere az, hogy a kedvezőtlen éghajlati és talajadottságok miatt sok helyen az illegális termesztés jelenti az egyetlen lehetőséget a földművesek megélhetésére.

⁸³ World Drug Report 2014. p. 21.
http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf;
 letöltve: 2014.10.10.

⁸⁴ Uo. p. 21.

⁸⁵ Afghanistan Opium Survey 2013. p. 6.
http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghan_report_Summary_Findings_2013.pdf;
 letöltve: 2014.10.10.

⁸⁶ World Drug Report 2014. p. 39.
http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf;
 letöltve: 2014.10.10.

Bár történtek kezdeményezések más jellegű mezőgazdasági termesztés meghonosítására, de azok munkaigénye és időjárási kitétsége miatt mindeddig nem jelentettek perspektívát a farmerek számára. A kábítószer-termelésből származó jövedelmek és a terrorizmus finanszírozása közötti kapcsolat nem csak Afganisztán problémája. Az Egyesült Államok 2002-től kezdődően 7,5 milliárd dollárt költött a kábítószer-ellenes műveletek támogatására Afganisztánban, de az erőfeszítések nem jártak sikerrel.⁸⁷ A nemzetközi erők távozásával, 2015-től az afgán kormány feladata lesz az ópiummák- és cannabis-ültetvények felszámolása, amelyre az UNODC-nak és az nemzetközi szervezeteknek egyre korlátozottabb lesz a rálátása és ráhatása. A kormányzat azonban főleg az ellenálló-ellenes műveletekre koncentrál majd a jövő évtől, ami fennakadásokat okozhat, mivel várhatóan erőket von el a felszámolást végző belügyi szervezetektől. A nemzetközi felügyelet és az onnan jövő nyomás csökkenése még inkább visszavetheti a kábítószer elleni műveleteket. Az elmúlt években tapasztalt növekedés a megművelt területekben és a virágzó kábítószer-kereskedelem jelentős kihívás elé állítja az afgán kormányzatot a jövőben is.

6. NEMZETKÖZI ÖSSZEFÜGGÉSEK

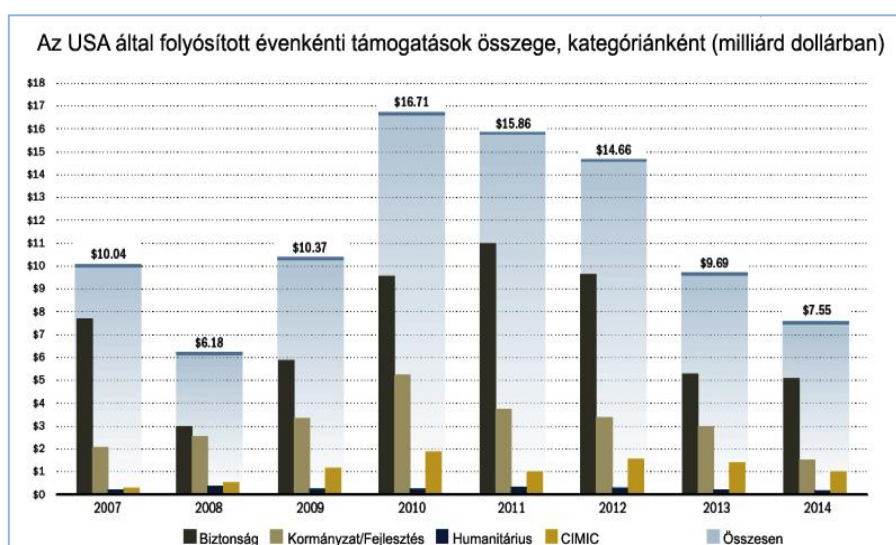
6.1. Az Egyesült Államok

Barack Obama amerikai elnök 2014. május 27-ei bejelentése szerint, az Egyesült Államok 2014 végén mindössze 9800 katonát állomásoztat majd Afganisztánban, amely a 2011. évi százezres létszámnak csupán 10%-a lesz. Később, 2015-ben ezt a létszámot a felére csökkenti és 2016 végéig az összes harcoló egységét kivonja az országból. 2016 végére az USA – hasonlóan az iraki szerepvállaláshoz – a nagykövetségre és egy kabuli biztonsági együttműködési hivatalra fogja korlátozni afganisztáni jelenlétét. 2016 után is maradnak Afganisztánban amerikai katonai tanácsadók és kiképzők, valamint különleges műveleti egységek, amelyek folytatni fogják a terroristaellenes műveleteket. Obama kifejtette: „Az Egyesült Államok célja megszüntetni az Al Qaida által jelentett terrorfenyegetést, támogatni az ANSF-et és megadni az esélyt az afgánoknak, hogy saját kezükbe vehessék a sorsukat.”⁸⁸ Azaz Washingtonnak továbbra is fontos célja felvenni a harcot a transznacionális

⁸⁷ Afghan opium production explodes despite billions spent, says US report.
<http://www.theguardian.com/world/2014/apr/30/afghan-opium-production-explodes-billions-spent-us-report>;
letöltve: 2014.10.10.

⁸⁸ Karen DeYoung: Obama to leave 9,800 U.S. troops in Afghanistan.
http://www.washingtonpost.com/world/national-security/obama-to-leave-9800-us-troops-in-afghanistan-senior-official-says/2014/05/27/57f37e72-e5b2-11e3-a86b-362fd5443d19_story.html; letöltve: 2014.09.21.

fenyegetésekkel, de az afganisztáni rendezést az afgánokra bízta. A csapatok kivonásának háttérben költségvetési megszorítások, illetve a lakosság támogatásának csökkenése áll. A Gallup felmérése szerint az afganisztáni katonai beavatkozás kezdeti 93%-os támogatása 2014-re 48%-ra csökkent.⁸⁹ Az amerikai költségvetési hiány csökkentése miatt pedig az elmúlt évek során megugrott katonai kiadások mérséklése lett a prioritás.⁹⁰ Különösen igaz ez az Afganisztánnal kapcsolatos támogatásokra, amelyek a műveletek megindulásától kezdve 2014-re összértékben meghaladták a 100 milliárd dollárt.⁹¹ A 2012-es évtől kezdve azonban évről évre folyamatosan csökken az amerikai támogatások összege: míg 2012-ben 14,7 milliárd, 2013-ban 9,81 milliárd, addig 2014-ben már csak 7,55 milliárd dollár segély van előirányozva Afganisztán számára.

11. ábra. Az USA által folyósított támogatások összege, kategóriánként, 2007-től 2014-ig (milliárd dollárban)⁹²

Obama úgy jelentette be a csapatkivonást, hogy egyelőre nem tisztázott a szövetséges erők pontos létszáma és feladata a 2014-et követő időszakra. Nem történt részletes egyeztetés ez ügyben a szövetséges erők vezető nemzeteivel, és az afgán biztonsági erők sem képesek még ellátni a feladataikat. Az sem egyértelmű, miképpen folytatódhatnak tovább az afgán terrorizmus elleni műveletek, pl. csapásmérő UAV-ok⁹³ vagy CAS⁹⁴ támogatás nélkül. Ahogy Anthony H. Cordesman rámutatott, valószínűleg a Transition és az afgán kormányzat

⁸⁹ <http://www.gallup.com/poll/116233/afghanistan.aspx>; letöltve: 2014.09.21.

⁹⁰ http://www.usgovernmentpending.com/spending_chart_1992_2014USb_15s2li1111cn_30t; letöltve: 2014.09.21.

⁹¹ Anthony H. Cordesman: Governance and Economic Transition in Afghanistan. p. 25.

http://csis.org/files/publication/140630_Gov_Econ_Transition_Afghanistan.pdf; letöltve: 2014.09.22.

⁹² Quarterly Report to the United States Congress 2014.07.30. p. 75.

<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014-07-30qr.pdf>; letöltve: 2014.09.21.

⁹³ UAV – Unmanned Aerial Vehicle – Pilóta nélküli repülőgép.

⁹⁴ CAS – Close Air Support – Közvetlen Légi Támogatás.

bukásától való félelem lehet az egyik ok, amiért az Obama-adminisztráció előreszalad a kivonulás bejelentésével.⁹⁵ A terrorizmus elleni harc afganisztáni felelőse továbbra is a CIA⁹⁶, a szervezet azonban várhatóan kizárólag Kabulra korlátozza jelenlétét Afganisztánban, még a csapatok kivonását megelőzően. A CIA elképzelése szerint 2014 őszére leépíti az ügynökhálózatát, és megszünteti az addig általa finanszírozott félkatonai szervezetek anyagi támogatását.⁹⁷ Kérdés azonban, hogy a CIA milyen módon lesz képes működni és fedett műveleteket végrehajtani kabuli bázisról, illetve ki fog adatokat szolgáltatni a különleges erőknek, valamint védeni a hadműveleti területen lévő erőket. A CIA ilyen mértékű és ütemű képességcsökkentése már rövid távon is negatív hatással lehet az afganisztáni biztonsági helyzetre.

Az afganisztáni csapatok kivonásának következményeként átalakul az Egyesült Államok Közép-Ázsia-politikája is. Már nem katonai szempontok szerint fogják szemlélni a térséget, hanem gazdasági és egyéb érdekek fognak dominálni, ezáltal Washington számára némiképp leértékelődik a térség. Ehhez hozzájárul az is, hogy megváltoztak az USA geopolitikai irányai és más térségek kerültek előtérbe. Mindez azt eredményezheti, hogy a Közép-Ázsiában hagyományosan jelen lévő Oroszország és Kína kerül ismét vezető pozícióba. Az Egyesült Államok gyakorlatilag átadja a biztonsági helyzetért való felelősséget a Kollektív Biztonság Szerződés Szervezetének (KBSzSz)⁹⁸ és inkább a közép-ázsiai országok kormányzatának fejlesztésére fog koncentrálni. A régióban lévő államoknak viszont fontos lenne, hogy valamilyen formában megmaradjon az amerikai katonai jelenlét, amelynek bázisán fenn tudják tartani függetlenségüket az említett két országgal szemben.⁹⁹

Afganisztán vonatkozásában várhatóan még jó ideig megmaradnak a Stratégiai Partnerségi Megállapodáson¹⁰⁰ alapuló amerikai pénzügyi és katonai támogatások. Továbbra is harci-technikai eszközökkel és kiképzéssel támogatja majd az afgán erőket, és Afganisztánt nem NATO-tag szövetségesnek tekinti. Az amerikai kormányzat elképzelései szerint az Egyesült Államok 2024-ig fenntartja az ISAF befejezése után indítandó új támogató művelet

⁹⁵ Anthony H. Cordesman: President Obama's Announcement on Troop Levels in Afghanistan. <http://csis.org/publication/president-obamas-announcement-troop-levels-afghanistan-no-plan-no-transparency-no-credib>; letöltve: 2014.09.21.

⁹⁶ CIA – Central Intelligence Agency – Központi Hírszerző Ügynökség.

⁹⁷ David S. Cloud: CIA, U.S. military at odds over Afghanistan pullback plan. <http://www.latimes.com/world/afghanistan-pakistan/la-fg-cia-afghanistan-20140509-story.html#page=1>; letöltve: 2014.09.21.

⁹⁸ Collective Security Treaty Organization – CSTO.

⁹⁹ Jeffrey Mankoff: The United States and Central Asia after 2014. pp. 24–25. http://csis.org/files/publication/130122_Mankoff_USCentralAsia_Web.pdf; letöltve: 2014.09.18.

¹⁰⁰ Strategic Partnership Agreement, 2012. július 4-én kötötték meg külügyminiszteri szinten.

rá eső részének finanszírozását, a 2012. május 20–21-én Chicagóban megrendezett 25. NATO-csúcson bejelentettek szerint.¹⁰¹

Az Egyesült Államok továbbra is támogatást kíván nyújtani az ANSF-nek, az afgán kormánynak és a gazdaságnak. Afganisztán számára az USA 2015. évi költségvetése 4 109 333 000 dollárt irányzott elő, amely összeg 2016. szeptember 30-ig hívható le.¹⁰² Az amerikai katonai és hírszerzési kapacitást fel kívánják készíteni a 2014-et követő időszakra. Az elgondolás szerint 2015 végére a katonai jelenlét a felére csökken és Kabula, valamint Bagramra fog korlátozódni. 2016 végére csak a nagykövetségen fognak állomásozni amerikai katonák. Az OEF keretein belül továbbra is vállalják, hogy ISR támogatást biztosítanak az ANSF-nek, C-IED¹⁰³ és logisztikai-szállítási kapacitást a koalíciós erőknek, valamint elvégzik a hadszíntér mentesítését az amerikai erők által hátrahagyott lőszer és harcászati-technikai anyagok vonatkozásában.¹⁰⁴

A 2014 után az országban maradó kiképzők és tanácsadók létszáma a lehető legalacsonyabban lett megállapítva, és a jelenleg rendelkezésre álló mintegy 4 milliárd dolláros támogatás is kevésnek tűnik. Főleg annak tükrében látszik kevésnek, hogy az eredeti elgondolás szerint ez év végén 228 ezer főben határozták meg az ANSF létszámát, de a rossz biztonsági helyzet miatt a létszámcsökkentés elmarad.

Az Egyesült Államok szándékai szerint tehát a jövőben jóval kisebb létszámmal, de továbbra is támogatja az afgán haderőt, tanácsadói és kiképző szerepet látva el, és részt vesz a terrorelhárításban, a harci cselekmények vezetése helyett. Bár csökkentett összegben, de a kritikus fontosságú fejlesztési támogatások folyósítása megmarad, annak érdekében, hogy az eddigi eredmények elvesztését megakadályozhassák.

6.2. Pakisztán

Pakisztán Afganisztánnal kapcsolatos külpolitikáját alapjaiban határozza meg a szomszédos ország geostratégiai jelentősége, a Pakisztánban is élő pastu etnikumú népcsoportok és nacionalista törekvések elfojtása, valamint az Afganisztán által vitatott közös határvonal.

¹⁰¹ Anthony H. Cordesman: The Challenges to Afghan Transition: 2014–2016. pp. 12–13.
http://csis.org/files/publication/140630_Transition_challenges_afghanistan.pdf; letöltve: 2014.09.18.

¹⁰² Uo. p. 33.

¹⁰³ C-IED – Counter Improvised Explosive Devices – Rögtönzött Robbanóeszközök Elleni Tevékenység.

¹⁰⁴ Anthony H. Cordesman: The Challenges to Afghan Transition: 2014–2016. pp. 31–32.
http://csis.org/files/publication/140630_Transition_challenges_afghanistan.pdf; letöltve: 2014.09.18.

Pakisztán hosszú ideje próbál megfelelni a nyugati országok, főként az USA elvárásainak, ugyanakkor saját érdekei sok esetben azokkal ellentétesek. A pakisztáni stratégiai célkitűzés fontosságára jellemző, hogy Afganisztánnal kapcsolatos külpolitikáját a haderő és a titkosszolgálat vezetése irányítja.¹⁰⁵

A pakisztáni külpolitika szerint az ország számára India jelenti a legnagyobb biztonsági kihívást.¹⁰⁶ Pakisztán attól tart, hogy amennyiben India túlzott befolyásra tesz szert Afganisztánban, az megteremti a feltételeket Pakisztán geopolitikai körülzárásához.

Pakisztán arra törekszik, hogy olyan mértékű befolyást építsen ki Afganisztánban, amelynek birtokában Afganisztán egy esetleges Indiával szembeni konfliktus esetén háterszágként és szövetségesként szolgálhatna. Így Pakisztán számára lehetővé válna, hogy kizárólag a keleti hadászati irányra koncentrálhasson. Ennek következtében az Afganisztán-politika fő motívuma az afganisztáni indiai befolyás csökkentése. Pakisztán emellett Iránnal is verseng az afganisztáni politikai szereplők feletti befolyás megszerzéséért.¹⁰⁷

A mintegy 42 milliós pastu etnikum kérdése szintén jelentős hatással bír a két ország kapcsolatában. Afganisztánban megközelítőleg 14 millió pastu él, amely az afgán lakosság 42%-a.¹⁰⁸ Pakisztán lakosságának mintegy hatoda tartozik az adott népcsoporthoz.

A pastu népet kettéosztja a britek által megalkotott, de Afganisztán által soha el nem ismert Durand-vonal,¹⁰⁹ a két ország közötti nemzetközi határ.

¹⁰⁵ Shamshad Ahmad: Who runs our foreign policy?
<http://tribune.com.pk/story/682902/who-runs-our-foreign-policy/>; letöltve: 2014.08.31.

¹⁰⁶ Strategic Vision of Pakistan's Foreign Policy.
<http://www.mofa.gov.pk/pr-details.php?prID=2060>; letöltve: 2014.08.31.

¹⁰⁷ Marvin G. Weinbaum: Pakistans best bet in Afghanistan.
http://southasia.foreignpolicy.com/posts/2013/11/04/pakistans_best_bet_in_afghanistan; letöltve: 2014.08.31.

¹⁰⁸ CIA The World Factbook, Afghanistan.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>; letöltve: 2014.09.01.

¹⁰⁹ A 2640 km hosszúságú határvonalat az 1893-ban a brit gyarmati kormányzat és az afgán Abdul Rahman Khan által megkötött egyezmény állapította meg. Nevét Henry Mortimer Durandról, Brit-India egykori külügyminiszteréről kapta.
<http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/82-01/ch12.html>; letöltve: 2014.08.31.

13. ábra. A Durand-vonal és a pasztu törzsi területek

Pakisztán egyik legnagyobb kihívása az északnyugati, pasztu területek stabilitásának megőrzése, valamint az afganisztáni pasztuk etnikai alapú törekvése, amely az ország területi integritását kérdőjelezi meg. Jelenleg a pakisztáni pasztuk adják az országban működő ellenállás magvát és arra törekszenek, hogy két ország rovására létrehozzák a nagy Pastunisztánt.¹¹⁰ Pakisztán alig képes megbirkózni a pasztu területen kibontakozott szeparatista vagy vallási törekvésekkel. Az ezzel összefüggő terrortámadások, illetve az azzal kapcsolatos sérültek száma 2004-től meredeken emelkedik.¹¹¹

A pakisztáni politikára jellemző, hogy az ISI gyakorlatilag nem hagyományos hadviseléssel, de háborút folytat Afganisztán ellen, a tálibokat kvázi haderőként felhasználva.¹¹² Pakisztán afganisztáni befolyását elsősorban az ellenállók támogatása révén tartja fenn, amellyel közvetlenül képes befolyásolni szomszédja politikai rendszerét, de egyben jelentős feszültséget gerjeszt a két ország kapcsolatában. Az ország vezetése tisztában van azzal, hogy ellenállók részére nyújtott közvetlen támogatása révén a Pakisztán területén működő – és szintén nemzetbiztonsági kockázatot jelentő – ellenállókat is segíti.¹¹³ A

¹¹⁰ Riaz Hassan: Taliban Victory in Afghanistan Would Pose Problem for Pakistan. http://www.realclearworld.com/articles/2014/04/17/taliban_victory_in_afghanistan_would_pose_problem_for_pakistan.html; letöltve: 2014.08.31.

¹¹¹ Anthony H. Cordesman: Transition in Afghanistan and Pakistan: Progress and Risks. <http://csis.org/publication/transition-afghanistan-and-pakistan-progress-and-risks>; letöltve: 2014.09.01.

¹¹² Douglas A. Livermore: Pakistani Unconventional Warfare Against Afghanistan. <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/pakistani-unconventional-warfare-against-afghanistan>; letöltve: 2014.09.02.

¹¹³ Strategic Vision of Pakistan's Foreign Policy. <http://www.mofa.gov.pk/pr-details.php?prID=2060>; letöltve: 2014.08.31.

pakisztáni Afganisztán-stratégiában rejlő fő veszély az, hogy amennyiben Afganisztán destabilizálódik, a Pakisztán területén tevékenykedő szélsőségesek megerősödésével a pakisztáni haderőt még inkább lekötne a pastuk lakta törzsi területek biztosítása. Ez vezetett oda, hogy a pakisztáni kormánynak sikerült a tálibokat tárgyalóasztalhoz ültetnie Dohában 2013-ban, de egyúttal elismerték azt is, hogy ugyan kapcsolatban állnak a tálib vezetéssel, de nem irányítják őket.¹¹⁴ Pakisztáni értékelés szerint a jelenlegi folyamatok fő problémája, hogy amennyiben az ISAF kivonását követően a pastu tálibok kerülnének hatalomra, az közvetve már a saját területi épségét is veszélyeztetné. A pakisztáni kormány ezért az elmúlt hónapokban nyitott több korábbi Északi Szövetséghez tartozó politikai vezető felé, valamint támogatott nem-pastu megbékélési kezdeményezéseket is.¹¹⁵ Pakisztán várhatóan továbbra is támogatja a békefolyamatot, azonban ez várhatóan addig áll fenn, amíg az a saját érdekeit szolgálja. Ezzel egy időben kihangsúlyozza, hogy a pakisztáni kormány csak olyan tálibok jelenlétét támogatja a jövőbeni afgán kormányban, akik megbékélés-pártiak.¹¹⁶

A pakisztáni haderő és a titkosszolgálat kormánytól való függetlensége azt vetíti előre, hogy az ISI 2014 után is érdekei szerint alakítja majd a két ország kapcsolatát. Várhatóan Pakisztán egyrészt továbbra is támogatja majd a tálibok ellen folytatott harcot, másrésztől azonban támogatást nyújt egyes afgán fegyveres csoportoknak is. A pakisztáni kormány továbbra is kiáll majd Afganisztán stabilizációja mellett, ezzel biztosítva, hogy a jövőben is befolyásolni tudja az afgán kormányzatot és döntéshozói elitet.¹¹⁷ Pakisztán ezzel lehetővé tudja tenni, hogy az afganisztáni folyamatok a pakisztáni érdekek szerint alakuljanak. Abban az esetben, ha az afganisztáni folyamatok nem Pakisztán érdekei szerint alakulnak a jövőben, akkor feltehetően felhasználja majd az ellenőrzése alatt álló fegyveres csoportokat Afganisztán destabilizálásához. Amennyiben ez bekövetkezik, akkor az nem csak Pakisztán külpolitikai, hanem belpolitikai érdekeit is szolgálja majd, amelynek célja a területén működő szélsőséges csoportok tevékenységének korlátozása.

¹¹⁴ Afghanistan's Insurgency after the Transition. p. 5.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.

¹¹⁵ Riaz Hassan: Taliban Victory in Afghanistan Would Pose Problem for Pakistan.
http://www.realclearworld.com/articles/2014/04/17/taliban_victory_in_afghanistan_would_pose_problem_for_pakistan.html; letöltve: 2014.08.31.

¹¹⁶ Ahmed Rashid: Pakistan: Worse Than We Knew.
<http://www.nybooks.com/articles/archives/2014/jun/05/pakistan-worse-than-we-knew/>; letöltve: 2014.08.31.

¹¹⁷ Riaz Hassan: Taliban Victory in Afghanistan Would Pose Problem for Pakistan.
http://www.realclearworld.com/articles/2014/04/17/taliban_victory_in_afghanistan_would_pose_problem_for_pakistan.html; letöltve: 2014.08.31.

6.3. India

Általános indai vélekedés szerint a Nyugat elrontotta a meglévő lehetőségét Afganisztán stabilizálására és a pakisztáni támogatású tálib mozgalom semlegesítésére. A nyugati államok keresik a lehetőségét, hogy arcvesztés nélkül hátráljanak ki a mára már teherré vált beavatkozásból. India növekvő aggodalommal figyeli a radikális iszlám csoportok megerősödését, attól tartva, hogy a következő potenciális célpont a dél-ázsiai ország lehet.¹¹⁸

Az Indiai Köztársaság az Afganisztánnal meglévő szorosabb kapcsolatát a Pakisztán és Kína között kialakult szövetség ellensúlyozására használja fel. Újdelhi elsődleges érdeke Afganisztánban a pakisztáni befolyás mérséklése, az Indiát Közép-Ázsiával és a Közel-Kelettel összekötő kereskedelmi és energia-útvonalak biztosítása, valamint a részesedés az afganisztáni ásványkincs-vagyon kitermeléséből. Mindezek tükrében az ország érdekelt a stabil afgán államberendezkedés kiépítésében, illetve a kölcsönös érdekek jegyében a gazdasági, politikai együttműködésben, továbbá az iszlám extrémizmus térségbeli visszaszorításában is. India külpolitikai céljai eléréséhez az alábbi területeken nyújt támogatást Afganisztánnak:

- az afgán haderő és rendőrség kiképzése, fegyverzettel való támogatása;
- indiai vállalatok ösztönzése afganisztáni privát és közszférába való befektetésekre;
- pénzügyi támogatás, kölcsönök biztosítása;
- megnövelt segélyalapok, az oktatás, vállalkozások támogatása;
- tajvani, koreai, kínai, japán és indai vegyesvállalatok, befektetési alapok afganisztáni befektetéseinek elősegítése.¹¹⁹

Az indiai kormány hosszú távú stratégiájának egyik fő elemévé vált a befolyásának regionális kiterjesztése, amelynek egyik eleme a 2011-ben megkötött partnerségi együttműködés Afganisztánnal. Az elmúlt években Afganisztán India egyik kulcsfontosságú gazdasági partnerévé, valamint hadiipari vásárlójává vált.¹²⁰ Az ország az afgán termékek második legnagyobb felvevőpiaca, az afgán export mintegy 27%-a irányul az országba.¹²¹

¹¹⁸ Shashank Joshi: India's Role in a Changing Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/india%E2%80%99s-role-changing-afghanistan>; letöltve: 2014.09.03.

¹¹⁹ 2014: India's foreign policy priorities.
<http://www.gatewayhouse.in/2014-indias-foreign-policy-priorities/>; letöltve: 2014.09.03.

¹²⁰ India–Afghanistan Relations.
http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Afghanistan_Aug_2014.pdf; letöltve: 2014.09.05.

¹²¹ CIA The World Factbook, Afghanistan.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>; letöltve: 2014.08.31.

Újdehi változatlanul ellenzi a tálibok bevonását az afgán kormányzatba, ezért politikailag és pénzügyileg is az egykori Északi Szövetség vezetőit támogatja, amely során számításba veszi egy esetleges újabb polgárháború kialakulását. 2013-tól kezdve aggodalommal figyeli az ellenzék és a tálibok közeledését és esetleges kiegyezését, amelyben Pakisztán kulcsszerepet tölthet be.¹²² Az indiai kormány egy olyan új afgán elnök személyében érdekelt, aki nem engedi, hogy Afganisztán pakisztáni befolyás alá kerüljön.

A 2014. évi választások győztese Narendra Modi, nagy valószínűséggel folytatja India afganisztáni külpolitikáját.¹²³ Az új elnök gazdasági fejlesztések révén próbálja majd megtartani az afgánok Indiához való pozitív hozzáállását. Emellett az új kormány várhatóan folytatja az afgán biztonsági erők képességfejlesztésének támogatását, többek között az afgán katonák Indiában történő kiképzése révén. Az elmúlt két évben Hamid Karzai afgán elnök folyamatosan azért lobbizott, hogy a dél-ázsiai ország harci helikopterekkel és nehéztüzérséggel, illetve esetleg harckocsikkal támogassa az afgán haderőt. Karzai célja az volt, hogy az ANA nehézfegyverzettel való ellátásával ellensúlyozza az afgán–pakisztáni határon a pakisztáni oldalról jövő tüzérségi csapásokat. Az indiai kormány sokáig nem adott határozott választ az ügyben, ugyanis nem akarta provokálni Pakisztánt, illetve elutasítani Karzait. Legutóbb azt ajánlották fel, hogy pénzügyi támogatást nyújtanak Afganisztánnak az orosz gyártmányú fegyverzetek megvásárlásához, illetve a meglévő régi haditechnikai eszközök felújításához.¹²⁴

A Modi vezette kormány valószínűsíthetően tovább folytatja a fejlesztési projekteket Afganisztánban, úgymint az általuk finanszírozott és épített Salma-gát Heratban, illetve a Hajigak vasércbánya. 2002-től kezdődően mintegy 2 milliárd dollár segély és befektetés érkezett a dél-ázsiai országból. India érdekelt a potenciálisan jövedelmező, azonban jelenleg fejletlen afgán gazdaság további fejlesztésében, valamint elkötelezettnek tűnik a tranzithálózatok fejlesztése mellett is. A kontinentális Afganisztán kulcsfontosságú szerepet tölthet be a közép-ázsiai térség és az Arab-tenger, illetve az Indiai-óceán összeköttetésében. 2003-ban Irán, India és Afganisztán háromoldalú egyezményt írt alá, amelyben Irán és India vállalta, hogy autópályát épít Zaranj és Delaram között. Ez az új autópálya becsatlakozik Afganisztán fő úthálózatába, és célja, hogy ösztönözze a közép-ázsiai köztársaságokat az

¹²² Shazad Ali: India: Jostling for Geopolitical Control in Afghanistan.
<http://isnblog.ethz.ch/international-relations/india-jostling-for-geopolitical-control-in-afghanistan/>;
letöltve: 2014. 09. 05.

¹²³ Alyssa Ayres: How Washington should engage with India's new prime minister.
<http://www.cfr.org/india/us-needs-modi-fy-its-india-policy/p33013>; letöltve: 2014.09.03.

¹²⁴ Niharika Betkerur: India Stepping Up to the Plate in Afghanistan.
<http://thediplomat.com/2014/05/india-stepping-up-to-the-plate-in-afghanistan/>; letöltve: 2014.09.05.

olcsóbb tranzitút használatára.¹²⁵ Amennyiben a projekt megvalósul, várhatóan pozitív hatással lesz Afganisztán gazdaságára is.

India támogatja az amerikai katonai jelenlétet Afganisztánban és aggodalommal tölti el a szövetséges erők kivonása. A biztonsági helyzet gyors destabilizálódásától tartva Újdelhi arra kényszerülhet, hogy ártértékelje regionális politikáját és módosítsa külügyi stratégiáját. India ebben az esetben is aktívan próbál majd befolyást szerezni az afganisztáni folyamatokba, Pakisztán pozíciójának gyengítése céljából, akár a Baluch csoportok támogatásával, amelyekkel destabilizálhatja Pakisztán biztonsági helyzetét.

6.4. Irán

Afganisztán egyik legfontosabb szomszédja Irán, amely kezdettől fogva támogatta a 2001-től kezdődő fellépést a tálibokkal szemben, és konstruktívan vett részt az új afgán kormányzat létrejöttében, ugyanakkor növekvő aggodalommal figyelte az erősödő amerikai katonai jelenlétet a szomszédságában. Irán Afganisztán-politikájában két cél fogalmazódott meg: egyrészt stabil, baráti Afganisztán kiépítése, mellette a nyugati katonai jelenlét ellenzése Afganisztánban.

Az iráni atomprogram miatt kialakult feszültség kapcsán a koalíciós erők térségbeli jelenléte keltette aggodalom még inkább felerősödött. Ennek következtében az iráni kormány módszeresen az afganisztáni biztonsági helyzet destabilizálására törekedett. Eszköztárában megjelent a fegyveres csoportok támogatása, a síita közösségek mozgósítása az afgán kormány gyengítésére, illetve az illegális afgán menekültek kérdésének forszírozása.¹²⁶ Irán attól tart, hogy az Amerikai Egyesült Államok az afgán bázisok használatával indítana offenzívát ellene.

Irán afganisztáni befolyása elsősorban a dari nyelven beszélő hazara és tádzsik kisebbségek támogatásán, illetve nyugat-afganisztáni gazdasági beruházásokon alapszik. A történelmileg erős vallási és kulturális kapcsolatok ellenére Iránnak nem sikerült jelentős politikai befolyást kiépítenie Afganisztánban, így a fő politikai folyamatokra – a nemzetközi erők hosszú távú jelenléte és a meghatározó politikai erők szerepe – nincs meghatározó ráhatása. A két ország kapcsolatát beárnyékolja a nagyszámú afgán menekült Iránban. Ha érdekei úgy kívánják, Irán nyomásgyakorlásra használja a menekültek kérdését, kiutasításukat

¹²⁵ Shazad Ali: India: Jostling for Geopolitical Control in Afghanistan.
<http://isnblog.ethz.ch/international-relations/india-jostling-for-geopolitical-control-in-afghanistan>;
letöltve: 2014.09.05.

¹²⁶ Sumitha Narayanan Kutty: Iran's Continuing Interests in Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/iran%E2%80%99s-continuing-interests-afghanistan>; letöltve: 2014.09.05.

lebegtetve Afganisztánnal szemben. A hivatalos adatokban szereplő mintegy 800 000 afgán menekülten¹²⁷ kívül további, mintegy 1 500 000 afgán migráns tartózkodhat Iránban. Az afgán menekültek folyamatosan problémát jelentenek Irán számára és nem ritkák a hatóság túlkapásai velük szemben.¹²⁸ A többmillió regisztrált és nem regisztrált afgán állampolgár ellátása és elhelyezése a legnagyobb gond, de a munkaerő-piaci jelenlétük is problémákat vet fel. A menekültek egy része aktívan részt vesz a kábítószer-csempészetben és -fogyasztásban. Az Afganisztánban megtermelt drog 35%-az ún. nyugati útvonalon, Iránon keresztül áramlik Nyugat-Európa irányába.¹²⁹ Elvileg az afganisztáni válság megszűntével megnyílhatna az út az afgán menekültek hazatéréséhez, illetve az iráni és az afgán fél valamelyest visszaszoríthatná az Afganisztánból Iránba irányuló heroin-kereskedelmet.

Az amerikai és az ISAF-csapatok kivonása Irán afganisztáni politikájában is változást hozhat. Az iráni kormányzat kezdettől fogva ellenezte az Egyesült Államok és Afganisztán közötti kétoldalú megállapodást, de a csapatok kivonását és az új afgán elnök politikájának megismerését követően változhat a helyzet. Sok függhet attól is, hogy milyen mértékben és formában kerülhetnek be a tálibok a kormányzatba, mivel aligha valószínűsíthető, hogy Irán közvetlen megegyezésre fog törekedni egy esetlegesen erőszakosan hatalomra kerülő tálib kormányzattal.¹³⁰ Ennek ellenére 2013-ban Irán hivatalos tárgyalást folytatott a békéltetésben részt vevő katarai tálib delegációval.¹³¹ Hosszú távon Iránnak továbbra is elsődleges célja egy stabil, szunnita extrémistáktól és nyugati befolyástól mentes Afganisztán megteremtése, illetve a kábítószer-csempészet visszaszorítása. A nyugati országok által fogantatosított szankciók miatt az iráni gazdaság Ázsia felé fordult. Ennél fogva felértékelődtek a keleti piacok és tranzitútvonalak.

¹²⁷ 2014 UNHCR country operations profile – Islamic Republic of Iran.
<http://www.unhcr.org/pages/49e486f96.html>; letöltve: 2014.09.05.

¹²⁸ Rod Nordland: Afghan Migrants in Iran Face Painful Contradictions but Keep Coming.
http://www.nytimes.com/2013/11/21/world/asia/for-afghan-refugees-in-iran-painful-contradictions.html?_r=0; letöltve: 2014.09.05.

¹²⁹ Drug traffic from Afghanistan as a threat to European security.
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=19717&lang=en>; letöltve: 2014.09.05.

¹³⁰ Kayhan Barzegar: Iran's Foreign Policy in Post-Taliban Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/iran%E2%80%99s-foreign-policy-post-taliban-afghanistan>; letöltve: 2014.09.05.

¹³¹ Afghan Taliban reportedly sends delegation to Iran for talks.
<http://www.cbsnews.com/news/afghan-taliban-reportedly-sends-delegation-to-iran-for-talks/>; letöltve: 2014.09.06.

Irán Afganisztán-politikájában a következő hosszú távú célok jelennek meg:

- Irán afganisztáni befektetéseinek garantálása;
- az amerikai katonai jelenlét minimalizálása Afganisztánban;
- az afganisztáni síita közösség védelme;
- a gazdasági befolyás erősítése és a tranzitútvonalak fejlesztése Afganisztánban.¹³²

A felsorolt célok elérése érdekében az iráni vezetés várhatóan politikai befolyásának erősítésére törekszik majd az afgán kormányzatban (diplomáciai tevékenység, a hazara közösség és politikai vezetés növekvő mértékű befolyásolása révén), folytatja gazdasági beruházásait, támogatja a kétoldalú gazdasági és kábítószer-ellenes együttműködéseket.

2014-et követően Irán várhatóan az afgán béketárgyalások óvatos megfigyelője marad, és ellentétben regionális riválisaival (Pakisztán és Szaúd-Arábia), nem készül beavatkozni a folyamatba. Feltehetően továbbra is támogatja a volt Északi Szövetség parancsnokait és azokat a tálib vezetőket, akik ellenzik a mozgalom függőségét az ISI-től, valamint a pakisztáni kormány Afganisztán-politikájától. Általánosságban elmondható, hogy Irán számára nem lenne kedvező, ha a szunnita tálibok ismét hatalomra kerülnének, amely magával hozná a pakisztáni befolyás erősödését és esetlegesen a hazara kisebbség és egyéb iráni érdekek fenyegetését is. Irán tart attól, hogy újra veszélybe kerülhet az 1973-as megállapodás a Helmand folyó vízmegosztásáról.¹³³

Abban az esetben, ha az új kormány nem Irán-barát politikát folytat majd, és az afganisztáni folyamatok számára kedvezőtlenül alakulnak, akkor az iráni kormány folytathatja az afganisztáni biztonsági helyzet destabilizálására tett eddigi lépéseit.

6.5. Kína

Az elmúlt évek során Kína elsősorban gazdasági befolyásának növelésére koncentrált Közép-Ázsiában és Afganisztánban. Afganisztán-politikája a kínai–pakisztáni kapcsolatok egyfajta leképeződése – mutatott rá tanulmányában Marton Péter, a Budapesti Corvinus Egyetem oktatója –, mivel Pakisztán alapvető jelentőséggel bír a Kínai Népköztársaság

¹³² Sumitha Narayanan Kutty: Iran's Continuing Interests in Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/iran%E2%80%99s-continuing-interests-afghanistan>; letöltve: 2014.09.05.

¹³³ A tálib időszak alatt a délkelet-iráni mezőgazdaság szempontjából kulcsfontosságú Hamun tó gyakorlatilag kiszáradt, mivel nem biztosították utánpótlását a Helmand folyóból.
Iran seeks its share of Hirmand water. <http://www.presstv.com/detail/174852.html>; letöltve: 2014.09.05.

biztonságpolitikájában és dél-ázsiai kapcsolati rendszerében.¹³⁴ Afganisztán és Pakisztán – amely Kína legfőbb szövetségese – támogatásával igyekszik ellensúlyozni az indiai törekvéseket a térségben. Kína és India egyaránt verseng a térségben található nyersanyagokért saját energiabiztonságuk és termelőkapacitásuk megőrzése érdekében. Mindemellett Kína igyekszik megfelelni a Nyugat részéről elvárt konstruktív politikának, de nem alárendelt szerepben, hanem saját geostratégiai érdekeit szem előtt tartva. Peking nyugati szomszédja stabilizációjában érdekelt, amelyet diplomáciai tevékenységen és gazdasági beruházásokon keresztül valósít meg. Kína már a kezdetektől jelentős segítyeket nyitott meg Afganisztán számára és részt vett az ország újjáépítésében. Kínai segítséggel épült fel a Kabuli Állami Kórház, illetve valósult meg pl. a parwani öntözőrendszer kiépítése is. Szintén kínai beruházás Afganisztán legnagyobb külföldi befektetése, az Aynak rézbánya fejlesztése, amelyből Afganisztán megközelítően 800 millió dollárhoz juthat bányajáradék és évente 60 millióhoz adó formájában.¹³⁵ Kínai cég, a CNPC¹³⁶ nyert jogot 2011-ben az északi régióban lévő kőolaj- és földgázmezők kiaknázására, amely egyrészt csökkenti Afganisztán energiafüggőségét, másrészt jelentős adóbevetélt jelent a jövőben a költségvetés számára.¹³⁷

Az ISAF-erők kivonása miatt Pekingnek leginkább az Afganisztánban lévő gazdasági érdekeltségeinek további sorsa, illetve az azt követő hatalmi vákuumban tovább erősödő iszlám extrémizmus miatt van mit aggódnia. Az 1990-es évektől feltűnt ujjur iszlamistákat tömörítő Kelet-Turkesztáni Iszlám Mozgalom több alkalommal súlyos fejfájást okozott Kínának. A muszlim ujjurok a tálib időszak alatt szoros kapcsolatokat építettek ki az Al-Kaidával és a tálibokkal. Az ujjurok ideológiájukban megerősödve, szeparatista szándékaik érvényre juttatása céljából terrorista akciókat hajtottak végre és zavargásokat robbantottak ki Hszincsiang tartományban.¹³⁸ A Kelet-Turkesztáni Iszlám Mozgalom támogatása miatt Kína kapcsolata a tálibokkal nem felhőtlen, de saját afganisztáni befektetései védelme érdekében a közvetlen konfrontációt eddig kerülte.

¹³⁴ Marton Péter: A Kínai Népköztársaság „Af/Pak” politikája: kínos egyensúlykeresés szabályozhatatlan pakisztáni áttétellel. In: Kül-Világ VII. évfolyam 2010/2-3. szám. pp. 38–59.
<http://www.kul-vilag.hu/2010/0203/marton.pdf>; letöltve: 2014.09.19.

¹³⁵ Zhao Huasheng: China and Afghanistan. p. 6.
http://csis.org/files/publication/120322_Zhao_ChinaAfghan_web.pdf; letöltve: 2014.09.18.

¹³⁶ China National Petroleum Corporation – CNPC.

¹³⁷ Hamid Shalizi: China's CNPC begins oil production in Afghanistan.
<http://uk.reuters.com/article/2012/10/21/uk-afghanistan-oil-idUKBRE89K07Y20121021>; letöltve: 2014.09.19.

¹³⁸ Jacob Zenn: Violence Escalates In China's Xinjiang Province.
<https://www.ctc.usma.edu/posts/violence-escalates-in-china%E2%80%99s-xinjiang-province>;
letöltve: 2014.09.18.

A mostanáig befektetett kínai tőke megtérülése nagyban függ a koalíciós erők távozását követő helyzettől. Kínának a jövőben is fontos lesz, hogy Afganisztán stabil és kiszámítható maradjon. Ha az ország anarchiába, polgárháborúba sodródik, vagy a tálibok kerülnek ismét hatalomra, akkor várhatóan kivonulnak a kínai cégek és elapadnak az eddigi támogatások. A legrosszabb forgatókönyv létrejötte esetén is biztos, hogy nem jöhet szóba közvetlen katonai beavatkozás, de Peking minden eszközt meg fog ragadni érdekei érvényesítése céljából. Ennek keretében kötött szerződést Kína és Afganisztán 2012-ben, az ANP támogatása érdekében.¹³⁹ Kína sokat vár a Sanghaji Együttműködési Szervezettől¹⁴⁰ is Afganisztán kapcsán, ahol 2011-től megfigyelői státuszban van jelen az iszlám ország. Az SCO szándékai szerint aktívabb szerepre készül 2014-et követően, egy független, semleges, békés és prosperáló állam megteremtése érdekében, további segítséget helyezve kilátásba társadalmi és gazdasági téren.¹⁴¹ 2014-et követően Kína tehát a politikai támogatáson felül a segélyezésen és a befektetéseken keresztüli gazdasági szerepvállalása által teremthet lehetőséget Afganisztán számára. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy Kína befolyási övezetként tekint a közép-ázsiai volt szovjet tagköztársaságokra, és érdekelt az ottani energiahordozók kitermelési jogának megszerzésében. Hasonlóan – ha nem erősebben – ugyanerre törekszik Oroszország, és valamilyen szinten India is. Amennyiben Kína közép-ázsiai terjeszkedésének háttországaül használja fel Afganisztánt, az ország az ázsiai nagyhatalmak geopolitikai versengésének színterévé válhat, ami adott esetben a biztonsági helyzet romlásához vezethet.

6.6. Oroszország

Az orosz–afgán kapcsolatokat jelentős mértékben befolyásolja a régmúlt öröksége, Afganisztán szovjet megszállása. A közös – pozitív kimenetelűnek nem tekinthető – történelem ellenére az afgán elitben él egyfajta nosztalgia Oroszország iránt és támogatja a közeledést, valamint az orosz kapcsolatok fejlesztését, különösen gazdasági téren. Moszkva közép-ázsiai ambíciói elérése érdekében törekszik afganisztáni befolyásának növelésére. Oroszország némi kárörömmel figyeli az USA erőinek kivonását. Ennek ellenére a régió más államaihoz hasonlóan Moszkva is egy stabil, működőképes afgán kormányzat létrehozásában

¹³⁹ Rob Taylor: Top China official visits Afghanistan, signs security deal.
<http://www.reuters.com/article/2012/09/23/us-afghanistan-china-idUSBRE88M02C20120923>;
letöltve: 2014.09.18.

¹⁴⁰ Shanghai Cooperation Organisation – SCO.

¹⁴¹ Zhao Huasheng: China and Afghanistan. p. 21.
http://csis.org/files/publication/120322_Zhao_ChinaAfghan_web.pdf; letöltve: 2014.09.18.

érdekelt, ami képes lenne korlátozni az Oroszországba irányuló kábítószer-kereskedelmet, valamint a közép-ázsiai szervezett bűnözői csoportok és az iszlám bázisú terrorista szervezetek működését. Kínához hasonlóan Oroszország is az Sanghaji Együtműködési Szervezetet használja fel ahhoz, hogy érdekeit érvényesítse Afganisztánban.¹⁴²

Ez év tavaszán, az afgán újév alkalmából a kabuli orosz nagykövetség bejelentette, hogy országa növeli befektetéseit és újjáépítési projektjeit Afganisztánban, valamint kihangsúlyozta Oroszország szerepét Afganisztánban és az egész régióban. Moszkva szerint a Nyugat fejlesztési erőfeszítései kudarcot vallottak, amellyel szemben Oroszország sikeresen növeli a fejlesztési projektjeit Afganisztánban. Oroszország újra akar indítani több, a szovjet időkben végrehajtott projektet. Az egyik ilyen a Kabul Házépítő Gyár, amelyet az 1960-as évek elején hoztak létre. Ehhez a projekthez 2013 őszén az orosz kormány 25 millió dollár értékű gyárberendezést adományozott Afganisztánnak.¹⁴³

Az ISAF kivonásának felgyorsulása, illetve Afganisztán jövőjének bizonytalansága miatt Oroszország aggodalommal tekint Afganisztán biztonsági helyzetének esetleges további destabilizálódására, illetve a közép-ázsiai régióra gyakorolt hatásaira. Elvileg nem jelenthet közvetlen katonai fenyegetést Oroszországra nézve még az sem, ha a tálibok kerülnének ismét hatalomra, de közvetve befolyásolná az ország biztonságát. Egyes orosz szakértők szerint nem jelentős annak az esélye, hogy teljes egészében átvegyék a hatalmat a tálibok. Oroszországon belül többen úgy ítélik meg, nem lenne szerencsés közvetlenül beavatkozni az afgán belpolitikai folyamatokba.¹⁴⁴ Ezért az orosz kormány várhatóan keresi majd annak a lehetőségét, hogy miként növelje együttműködését és ezáltal befolyását Afganisztánban. Oroszország az együttműködést akár a katonai támogatásra is kiterjeszti majd a Sanghaji Együtműködési Szervezet keretein belül, azonban ezek az erőfeszítések várhatóan rövid és középtávon korlátozottak maradnak.¹⁴⁵

A kábítószer-kereskedelem várható növekedésének megakadályozása érdekében Oroszország az afganisztáni kábítószer-ellenes műveletekben a Kollektív Biztonság

¹⁴² Audrey Kurth Cronin: Thinking Long on Afghanistan. p. 67.
http://csis.org/files/publication/TWQ_13Winter_Cronin.pdf; letöltve: 2014.09.20.

¹⁴³ Kevin Sieff: As U.S. war ends, Russia returns to Afghanistan with series of investment projects.
http://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/as-us-war-ends-russia-returns-to-afghanistan-with-series-of-investment-projects/2014/03/21/11fab228-a5fc-11e3-b865-38b254d92063_story.html;
letöltve: 2014.09.20.

¹⁴⁴ Dmitri Trenin – Oleg Kulakov – Alexey Malashenko – Petr Topychkanov: A Russian Strategy for Afghanistan After the Coalition Troop Withdrawal.
<http://carnegie.ru/publications/?fa=55669#>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁴⁵ Mark N. Katz: Putin's Predicament: Russia and Afghanistan after 2014. p. 13.
<http://www.nbr.org/publications/element.aspx?id=720#footnote1>; letöltve: 2014.09.20.

Szerződés Szervezete (KBSzSz)¹⁴⁶ és a NATO–Oroszország Tanács¹⁴⁷ keretében fog részt venni. A fenti célok elérése érdekében Oroszország növelte a regionális szövetségek képességeit, támogatta a KBSzSz közös gyorsreagálású és különleges műveleti erőinek képességfejlesztését. A Kreml és a KBSzSz sem gondolkodik közvetlen katonai beavatkozásban, elsődleges céljuk az érintett országok határainak megerősített védelme.¹⁴⁸ Az afganisztáni határszakaszok védelmének fontossága az Anthony H. Cordesman tanulmányában közzétett, Igor Sergun altábornagy, az orosz katonai hírszerzés¹⁴⁹ igazgatója által felvázolt forgatókönyv alapján még inkább felértékelődik. Az elképzelés szerint fennáll a valószínűsége, hogy vagy nemzetiségi alapon több részre szakad az ország, vagy iszlám extrémisták/tálibok térnek vissza a hatalomba. Ennek bekövetkezése esetén fokozott a veszély, hogy az extrémizmus tovább terjed a szomszédos államok irányába.¹⁵⁰

12. ábra. az orosz katonai hírszerzés scenáriója a tálibok terjeszkedéséről¹⁵¹

A pastuk és a többi népcsoport közötti hatalmi harc eredményeként Tádzsikisztán és Üzbegisztán is érintve lehet, valamint saját biztonsági helyzetük romlásával számolhatnak. A harcok áttérjedhetnek a határokon, illetve nagyobb menekültáradat indulhat el a szomszédos országok irányába. A tádzsikok és az üzbégek valószínűleg megpróbálják Oroszország

¹⁴⁶ Collective Security Treaty Organization – CSTO

¹⁴⁷ NATO–Russia Council – NRC.

¹⁴⁸ Russia and Allies Towards Post-2014 Afghanistan.

<http://www.ewi.info/idea/russia-and-allies-towards-post-2014-afghanistan>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁴⁹ GRU – Glavnoje Razvedyityelnoje Upravljenyije – Felderítő Főcsoportfőnökség.

¹⁵⁰ Anthony H. Cordesman: The Challenges to Afghan Transition: 2014–2016. pp. 115–127.

http://csis.org/files/publication/140630_Transition_challenges_afghanistan.pdf; letöltve: 2014.08.25.

¹⁵¹ Anthony H. Cordesman: The Challenges to Afghan Transition: 2014–2016 p. 121.

http://csis.org/files/publication/140630_Transition_challenges_afghanistan.pdf; letöltve: 2014.08.25.

támogatását megszerezni, hasonlóan az 1990-es évekhez, amikor Moszkva aktívan támogatta az Északi Szövetséget.¹⁵² Másrészt viszont az afganisztáni rendezés kérdése lehetőséget biztosít az orosz kormány számára, hogy fenntartsa a jelenleg igencsak korlátozott kapcsolatait a NATO-val. A katonai együttműködés főleg helikopterek eladására, a biztonsági erők részére nyújtott kiképzésre, valamint az orosz haditechnikai eszközök logisztikai ellátására terjedhet ki. Az orosz kormány várhatóan az ISAF kivonását követően is bizonyítja majd partnerségét a NATO felé Afganisztánt illetően, ennek ellenére az afgán biztonsági erőknek nyújtott támogatása rövid távon valószínűleg korlátozott marad.¹⁵³

Abban az esetben azonban, ha a NATO és a Kreml kapcsolata tovább romlik Ukrajna kapcsán, az orosz kormány akár azzal a lehetőséggel is élhet, hogy megakadályozza az ISAF Oroszország területén keresztülhaladó északi ellátó útvonalán történő szállításokat. Az Oroszországgal szemben fogantatosított szankciók ellenére azonban az orosz kormány még nem tett negatív lépéseket az északi ellátó hálózat vonatkozásában. Hosszú távon a NATO és Oroszország közötti kapcsolatrendszer szempontjából Afganisztánnál fontosabbnak bizonyulhat az orosz szándék a nyugati befolyás csökkentésére Oroszország érdekszférájában. Afganisztán esetleges destabilizálódása ugyanakkor valós veszélyt jelent Oroszországra nézve. Ennek elkerülése érdekében Oroszország erősíteni fogja az együttműködést az SCO és a CSTO szervezetrendszerében, míg a NATO-val a korlátozott együttműködés folytatódása várható.

6.7. Közép-ázsiai szovjet utódállamok

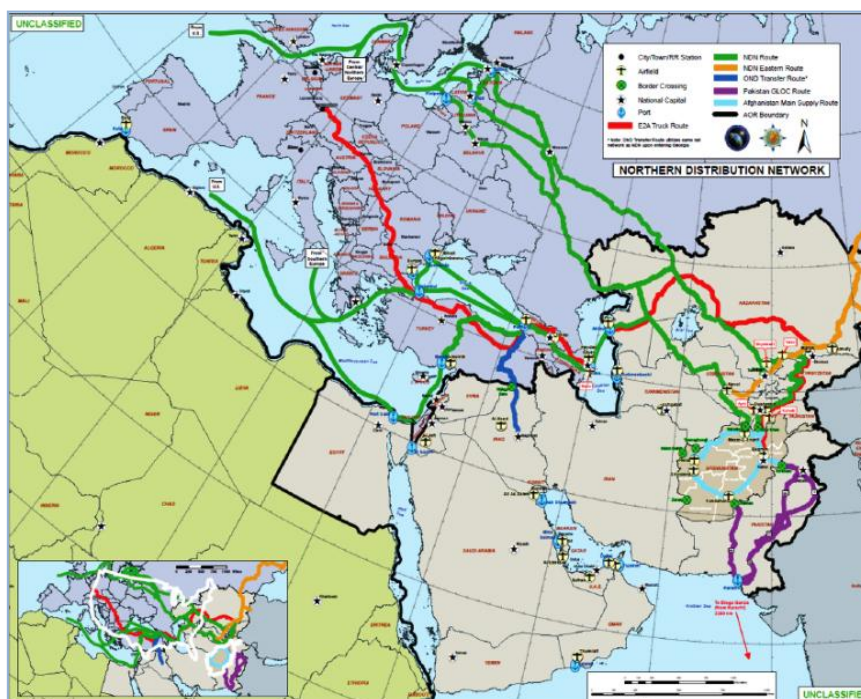
A közép-ázsiai szovjet utódállamok országonként eltérően, mégis növekvő aggodalommal tekintenek az ISAF kivonása utáni helyzetre. Abban mindannyian egyetértenek, hogy a koalíciós erők távozását követően az afgán biztonsági erőknek fokozott kihívást fog jelenteni az ellenállók térnyerésének megakadályozása. A szovjet utódállamok a NATO afganisztáni szerepvállalásának kezdetétől fontos szerepet töltenek be, hiszen a NATO hátszágként, felvonulási területként használta a térséget a koalíciós erők Afganisztánba való átcsoportosításához¹⁵⁴ és erők kivonásához egyaránt. Az ISAF-erők növelése, majd jelenlegi

¹⁵² Dmitri Trenin – Oleg Kulakov – Alexey Malashenko – Petr Topychkanov: A Russian Strategy for Afghanistan After the Coalition Troop Withdrawal.
<http://carnegie.ru/publications/?fa=55669#>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁵³ Uo.

¹⁵⁴ Kirgizisztánban Manasban, Üzbegisztánban Kharsi-Khanabadban az amerikai erők, Termezben a német erők, Tádzsikisztánban Dusanbében és Kazahsztánban Shymkentben a francia erők létesítettek ideiglenes táborokat.

kivonása kapcsán felértékelődött az északi ellátó útvonal,¹⁵⁵ amely érinti a közép-ázsiai országokat, és alternatívája az ISAF Pakisztánon keresztülhaladó ellátó útvonalainak.

13. ábra. A NATO Északi Ellátó Útvonala¹⁵⁶

Az ISAF mandátumának lejártát követő esetleges regionális instabilitás elkerülése érdekében a közép-ázsiai országok azt várják, hogy Afganisztán fejlessze határai biztosítását, szorítsa vissza a fegyver- és kábítószer-csempészetet, valamint tegyen megelőző intézkedéseket a szélsőséges ideológiák közép-ázsiai terjedése ellen. A szállítási és energia-infrastruktúra fejlesztésétől azt remélik, hogy növeli a határszakaszok biztosítását és elősegíti a szélesebb körű kapcsolatokat Afganisztánnal.¹⁵⁷ A térség országai közül Türkmenisztán villamos energiával, regionális infrastruktúra-fejlesztéssel, a TAPI (Türkmenisztán, Afganisztán, Pakisztán, India) földgáz-vezeték tervével, Kazahsztán az energiaellátás és a képzés segítségével, Üzbegisztán energiaexporttal és az északi ellátó útvonal biztosításával veszi ki részét Afganisztán támogatásából.

Az ISAF-erők kivonása több szempontból is negatív következménnyel járhat Közép-Ázsia biztonsági helyzetére. Az Afganisztánban háterszágra találó és ott megerősödő radikális iszlám csoportok áttehetik székhelyük a környező országokba, melynek hatására a térségben élő muszlim vallású lakosság is radikalizálódik, ami várhatóan fegyveres összecsapásokhoz és

¹⁵⁵ Northern Distribution Network –NDN.

¹⁵⁶ Jeffrey Mankoff: The United States and Central Asia after 2014. p. 13.
http://csis.org/files/publication/130122_Mankoff_USCentralAsia_Web.pdf; letöltve: 2014.09.18.

¹⁵⁷ Nargis Kassenova: Relations between Afghanistan and Central Asian states after 2014. pp. 9–12.
<http://books.sipri.org/files/misc/SIPRI14wcaNK.pdf>; letöltve: 2014.09.20.

terrortámadásokhoz fog vezetni az adott országban. A meggyengülő afgán határellenőrzést kihasználva az ellenálló és bűnöző csoportok fokozzák részvételüket a kábítószer-kereskedelemben. A romló biztonsági és gazdasági helyzet következtében megnő a közép-ázsiai országokba irányuló migráció, amely szintén a szélsőséges iszlámista nézetek terjedéséhez vezethet. A térség radikalizálódása, valamint társadalmi-szociális elmaradottsága kedvező feltételeket teremthet akár egy közép-ázsiai iszlám kalifátus megteremtéséhez is, ami különösen igaz a Fergana-völgyre, mint a radikalizálódás epicentrumára.¹⁵⁸

Kazahsztán

Kazahsztánnak nincs közös határa Afganisztánnal és nincsenek etnikai kötelékek sem a két ország között. Ezáltal kevésbé tűnik veszélyeztetettnak a többi országhoz képest, és az ország külpolitikai koncepciójában is marginális szerepet játszik Afganisztán.¹⁵⁹ A kazah elnök által kiépített stabil autokratikus rendszer kemény kézzel lép fel a kormány belső ellenségeivel szemben. A kazah vezetés továbbra is támogatja az ISAF-et és a KBSzSz egyik legelkötelezettebb támogatója is egyben. Asztana várhatóan nem módosít Afganisztán-politikáján a csapatok kivonását követően sem.¹⁶⁰

Üzbegisztán

Az üzbég kormány is stabil, és képesnek bizonyul a korlátozott belső fenyegetések felszámolására. Mindezek ellenére Taskent sokkal borúlátóbban ítéli meg a helyzetet, szkeptikus a NATO/ISAF által elért eredményeket illetően. Bizalmatlan az afgán kormányzattal szemben, és kételyei vannak a kormányzási/igazgatási képességekkel összefüggésben. Üzbegisztán félelme a terrorizmus és a kábítószer-probléma növekvő veszélyével, a szélsőséges iszlám exportjával kapcsolatban¹⁶¹ megalapozottnak tűnik, különös tekintettel az IMU-ra, de ezek a fenyegetések nem közvetlen következményei az ISAF művelet befejeződésének, hiszen többségük a nemzetközi művelet indítása előtt is létezett. A kormányzat továbbra is támogatja az üzbegisztáni amerikai katonai jelenlétet, és érdekelt a NATO-val való együttműködés bővítésében, a régió stabilitásának megőrzése érdekében.¹⁶²

¹⁵⁸ Ted Donnelly: Fergana as FATA? Central Asia after 2014 – Outcomes and Strategic Options. <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lng=en&id=153013>; letöltve: 2012.09.20.

¹⁵⁹ A Kazah Köztársaság külpolitikájának Koncepciója 2014–2020. <http://www.kazembassy.hu/koncepcio.pdf>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁶⁰ Roger N. McDermott: Central Asian Security Post-2014 Perspectives In Kazakhstan And Uzbekistan. p. 6. http://subweb.diis.dk/graphics/Publications/Reports2013/RP2013-12-McDermott-Kazakhstan_web.jpg.pdf; letöltve: 2014.09.20.

¹⁶¹ Uo. pp. 6–7.

¹⁶² Jeffrey Mankoff: The United States and Central Asia after 2014. p. 27. http://csis.org/files/publication/130122_Mankoff_USCentralAsia_Web.pdf; letöltve: 2014.09.18.

Kirgizisztán

Kirgizisztánnak nincs közös határa Afganisztánnal és etnikai alapon nincs túl sok kapcsolat. Ami gondot jelenhet az országnak, az a nem túl jól őrzött tádzsik–kirgiz határ, amely könnyen átjárható, akár csempészetről, akár illegális migrációról van szó. Biskek erősen függ az orosz gazdasági, katonai támogatástól, és kifejezte elkötelezettségét a Sanghaji Együttműködési Szervezete mellett is.¹⁶³ Bishkek 2002-től ez év nyaráig kulcsszerepet játszott az amerikai és szövetséges csapatok Afganisztánba való átcsoportosításában. A manasi légi bázison járva magam is megtapasztaltam, hogy mennyi helyi alkalmazottnak, beszállítónak jelent megélhetést a NATO erők jelenléte. Amennyiben megvalósulna az USA által megálmodott afganisztáni logisztikai elosztó bázis, akkor Kirgizisztánra, mint az Új Selyem Út részére is fontos szerep hárulhat.

Tádzsikisztán

Tádzsikisztán rendelkezik a leghosszabb afgán határszakasszal, és nem csak emiatt tartják az egyik legsebezhetőbb országnak a térségben.¹⁶⁴ Számos etnikai, vallási és kulturális szál köti össze a két országot. Az ország biztonsági helyzete törékenynek látszik, több terrorizmussal gyanúsított személyt tartóztattak le 2013-ban a tádzsik fővárosban, és 2014-ben Oroszországban.¹⁶⁵ 2014. május végén a Gorno-Badakhshan Autonóm Tartományban alakultak ki zavargások. Emomali Rakhmon, tádzsik elnök nemzetbiztonsági tanácsadóját és a belügyminisztert küldte a térségbe, hogy tárgyalásokat folytassanak a helyzet stabilizálása érdekében.¹⁶⁶ Mindazonáltal különös, de a tádzsik katonai doktrína nem tulajdonít különösebb jelentőséget egy Afganisztánból érkező közvetlen fenyegetésnek. Olyan indirekt kockázatot jelöl meg, mint a kábítószer-kereskedelem, a nemzetközi terrorizmus, tehát a transznacionális fenyegetettség helyezi a hangsúlyt.¹⁶⁷ Dusanbe is támogatja a SCO-t és a Kollektív Biztonság Szerződés Szervezetét, amelyektől a terrorizmus és a drogprobléma növekvő veszélyével, a szélsőséges iszlám exportjával kapcsolatban vár megoldásokat.

¹⁶³ Nargis Kassenova: Relations between Afghanistan and Central Asian states after 2014. p. 12. <http://books.sipri.org/files/misc/SIPRI14wcaNK.pdf>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁶⁴ Muzaffar Olimov – Saodat Olimova: The Withdrawal of NATO Forces from Afghanistan: Consequences for Tajikistan 2014. p. 2. <http://books.sipri.org/files/misc/SIPRI14wcaNK.pdf>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁶⁵ <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/130921/tajikistan-10-arrested-terror-charges-dushanbe>, <http://rapsinews.com/news/20140528/271421220.html>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁶⁶ Explainer: What's Going On In Tajikistan's Gorno-Badakhshan? <http://www.rferl.org/content/tajikistan-explainer-gorno-badakhshan/25403342.html>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁶⁷ Roger N. McDermott: Central Asian Security Post-2014 Perspectives In Kazakhstan And Uzbekistan. pp. 13–14. http://subweb.diiis.dk/graphics/Publications/Reports2013/RP2013-12-McDermott-Kazakhstan_web.jpg.pdf; letöltve: 2014.09.20.

Türkmenisztán

Türkmenisztán a tálib időszaktól kezdődően folyamatosan hangsúlyozta semlegességét és próbálta fejleszteni a gazdasági kapcsolatokat a két ország között. Nem járult hozzá, hogy a szövetséges erők használják területét és nem része az NDN-nek sem. Türkmenisztán villamos energiával, regionális infrastruktúra-fejlesztéssel segíti szomszédját és továbbra is érdekelt a TAPI (Türkmenisztán, Afganisztán, Pakisztán, India) földgázvezeték befejezésében. Valószínűleg továbbra is semleges pozíciójának megőrzésére törekszik majd a jövőben.

A posztszovjet országok eltérő fejlettsége, anyagi lehetőségei és saját érdekellentétek szűk keretek közé helyezik, hogy milyen módon és mértékben tudnak hozzájárulni Afganisztán, illetve saját stabilitásuk megteremtéséhez. Jellemző a térségre, hogy az érintett országoknak is sokszor ugyanazokkal a kihívásokkal (etnikai feszültségek, szélsőséges iszlám és terrorizmus, kábítószer-kereskedelem, szervezett bűnözés, átjárható határok, illegális migráció) kell megküzdeniük, mint Afganisztánnak. A közép-ázsiai országok a többoldalú együttműködés kiterjesztésével, regionális összefogással erősíthetik biztonságukat, óvatos lépésekkel, elkerülendő az újbóli orosz érdekszférába való betagozódást. Várhatóan továbbra is támogatják – már csak anyagi érdekeik miatt is¹⁶⁸ – a NATO törekvéseit és az északi ellátó útvonal biztosítását.

7. A RESOLUTE SUPPORT MISSION (RSM) VÁRHATÓ SZEREPE

Az ISAF-et az Egyesült Államok Afganisztáni beavatkozását követően az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1386. számú határozata¹⁶⁹ hozta létre, a 2001. decemberi bonni konferencia döntéseinek megfelelően. 2003 októberében az ENSZ BT 1510. számú határozata adta meg a jogi felhatalmazást a műveleti terület kiterjesztésére. A határozat célja, hogy segítse az afgán kormányt hatalmának az ország többi területére történő kiterjesztésében, és biztonságos környezetet teremtsen a szabad és igazságos választások megtartásához, a jogállam megteremtéséhez, valamint az ország újjáépítéséhez.

2014. december 31-én az ISAF mandátuma megszűnik, helyét és szerepét 2015. január 1-jétől az RSM (Eltökélt Támogatás – Resolute Support Mission) veszi át, ezzel a NATO

¹⁶⁸ Évente mintegy 500 millió dollár bevételre tesz szert a négy érintett ország.

Jeffrey Mankoff: The United States and Central Asia after 2014.

http://csis.org/files/publication/130122_Mankoff_USCentralAsia_Web.pdf; letöltve: 2014.09.05.

¹⁶⁹ 2001. december 20.

leghosszabb és legnagyobb létszámú missziója befejeződik. A biztonsági feladatok átadása végeztével a NATO afganisztáni szerepvállalása az afgán biztonsági erők képzésére, a részükre nyújtott tanácsadásra és támogatására¹⁷⁰ összpontosít majd, hadtest és minisztériumi szinten. A jelenlegi 41 000 fős létszám¹⁷¹ tovább csökken. Az RSM összlétszáma 12 500 fő lesz, amelyből 9800 főt az amerikai haderő ad, mintegy 3000 főt pedig a többi NATO-tagállam állít ki. A 2014. szeptember 30-án aláírt ún. haderőstátus-szerződés (Status of Forces Agreement – SOFA) és az Egyesült Államokkal kötött kétoldalú biztonsági szerződés (BSA) ad jogi alapot a további feladatok végrehajtásához, illetve garantálja a külföldi katonák mentesülését az afgán igazságszolgáltatás alól. A NATO-val kötött megállapodástól eltérően a biztonsági szerződés lehetővé teszi az amerikaiak számára, hogy az afgán fél beleegyezésével terrorellenes műveleteket hajthassanak végre, például az al-Kaida terrorhálózat ellen.¹⁷²

Az RSM a négy regionális parancsnokság mindegyikébe települ, így lesznek csapatok Kabulban, Bagramban, Jalalabadban, Mazar-e Sharifban, Heratban és Kandahárban. A nem amerikai NATO-haderők szerepvállalása területileg Kabulra, Heratra és Mazar-e Sharifra korlátozódhat a jövőben.¹⁷³ A vezető nemzeti szerep Kabulban Törökországra, Mazar-e Sharifban Németországra, Heratban Olaszországra, míg délen és keleten az USA-ra hárul.¹⁷⁴ Az RSM mandátuma határozatlan idejű, az ANSF-nek nyújtott támogatás mértéke alapján három fázisra bontható. Az első fázisban a tanácsadás hadtest szinten valósulna meg, tehát a katonai felső vezetésre, szervezeti szintre koncentrálna majd. Kiemelt támogatást fog élvezni a légierő, a hírszerzés és a különleges műveletek támogatása. Az átmenetet az újabb fázisokba az ANSF képességeinek fejlődése határozza meg. A második fázisban a nemzetközi erők kiürítenék a műveleti bázisokat, a harmadik fázisban megmaradt erők pedig kizárólag Kabulban és Bagramban települnének, és minisztériumi szinten folytatódna a támogatás. Ekkorra az RSM elsősorban minisztériumi szintű tanácsadásra korlátozódik és a létszáma jelentősen lecsökken. A tanácsadás mellett, tovább folytatódnak a terrorizmus elleni

¹⁷⁰ Train Advise Assist – TAA.

¹⁷¹ 2014. szeptember 3. 41 124 fő. International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures. <http://www.isaf.nato.int/images/media/PDFs/140904placemat.pdf>; letöltve: 2014.09.20.

¹⁷² Aláírták az amerikai-afgán biztonsági szerződést. <http://www.honvedelem.hu/cikk/46739>; letöltve: 2014.10.04.

¹⁷³ Dept. of Defense Press Briefing by Gen. Campbell, Oct. 2, 2014. <http://www.isaf.nato.int/article/isaf-news/dept.-of-defense-press-briefing-by-gen.-campbell-oct.-2-2014.html>; letöltve: 2014.10.04.

¹⁷⁴ FACT SHEET: Wales Summit – NATO's Changing Role in Afghanistan. <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/09/04/fact-sheet-wales-summit-nato-s-changing-role-afghanistan>; letöltve: 2014.10.04.

műveletek az afgán különleges műveleti erők és RSM hasonló erőinek részvételével, támogatásával.¹⁷⁵

A Wales-i Csúcstalálkozón a NATO-tagállamok megerősítették, hogy rövid távon folytatódik az afgán biztonsági erőknek nyújtott képzés, tanácsadás és támogatás. Középtávú célként lett meghatározva, hogy 2017-ig fenntartják az ANSF anyagi támogatását és készek a további anyagi támogatásra 2024-ig. Hosszabb távon pedig a NATO elkötelezettséget vállalt a partnerségi együttműködés fenntartására Afganisztánnal.¹⁷⁶

A biztonsági erők támogatása kapcsán fontos szervezetek:

Az Afgán Biztonsági Erők Alapítványa (Afghan Security Forces Foundation – ASFF) biztosít felszerelést, utánpótlást, szolgáltatásokat, kiképzést, épület-karbantartási és építési szolgáltatásokat, valamint pénzügyi fedezetet a szektor számára. Jövő évi büdzséje 4,1 milliárd dollár. A NATO ANA Bizalmi Alap feladata az ANSF-et finanszírozó és felszereléssel ellátó két- és többoldalú bizalmi alapok kiegészítése. 2014 februárjában az Alapnak tett nemzeti felajánlások meghaladták a 860 millió dollárt. Az ENSZ Fejlesztési Programjának (UNDP) Afganisztáni Rendfenntartó Bizalmi Alapja (LOFTA)¹⁷⁷ az ANP fő támogató és ellátó szervezete, 2014-es költségvetése 500 millió dollár. A NATO Felszerelés Adományozó Programja (EDP) felszereléssel látja el az ANSF-et. 2002 óta a donor országok mintegy 2,9 milliárd dollár értékű felszerelést ajánlottak fel a szervezet számára.¹⁷⁸

A RSM megalakulásával a NATO fenntartja afganisztáni katonai szerepvállalását és komoly presztízsvesztés nélkül, jelentős mértékben csökkentheti a térségben lévő erőit és eszközeit. A csapatok kivonása egyrészt jelentős megtakarításhoz vezethet, másrészt a felszabaduló kapacitást a jövőben egyéb válságövezetekben lehet alkalmazni. Az RSM kiképzési és anyagi támogatásával az ANSF várhatóan tovább növelheti műveleti képességeit. 2015-től folytatódhat az afgán légierő fejlesztése és az ANSF képessé válhat a Tálib Mozgalom katonai ellensúlyozására. Ugyanakkor az RSM-mel az USA, Afganisztán stabilizálása és csökkentett mértékű dél-ázsiai katonai jelenléte fenntartása mellett is döntött.

¹⁷⁵ Terri Moon Cronk: U.S. to continue support of antiterror efforts in Afghanistan.
<http://www.isaf.nato.int/article/isaf-news/u.s.-to-continue-support-of-antiterror-efforts-in-afghanistan.html>;
letöltve: 2014.10.04.

¹⁷⁶ Wales Summit Declaration on Afghanistan.
http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_112517.htm; letöltve: 2014.10.04.

¹⁷⁷ United Nations Development Plan's Law and Order Trust Fund for Afghanistan.

¹⁷⁸ Quarterly Report to the United States Congress. pp. 67-75.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014-07-30qr.pdf>; letöltve: 2014.09.21.

Az RSM keretében az ANA várhatóan a COIN-műveletek¹⁷⁹ végrehajtására kiképzett haderőből – amennyiben ezt a biztonsági helyzet lehetővé teszi – fokozatosan hagyományos feladatok végrehajtására is képes haderővé válhat. Ennek megvalósulása és a nemzetközi közösség gazdasági támogatása mellett, hosszú távon Afganisztán a térség stabil, Nyugat-barát állama lehet a jövőben.

8. MAGYARORSZÁG ÉS AFGANISZTÁN

Magyarország 2003 februárjától kötelezte el magát, hogy a globális biztonsági kihívások és a szövetségesi feladataiból adódó kötelezettsége teljesítéseként részt vesz az ISAF műveleteiben.¹⁸⁰ Az Országgyűlés 2002 decemberében adott először felhatalmazást egy kis létszámú egészségügyi csoport és néhány törzsbeosztást ellátó személy kiküldésére, 2003 végéig.¹⁸¹ 2004-ben történt egy jelentősebb létszámnövelés és szerepvállalás-bővülés, amely során egy század Kabulban, a Többszemélyes Dandár norvég vezetésű 3. zászlóalj-harccsoportjának alárendeltségébe kerülve hajtotta végre feladatát.¹⁸² 2006. október 1-től tovább bővült hazánk szerepvállalása, egyfajta minőségi változás következett be, miután Magyarország vállalta Baghlan tartomány tartományi újjáépítési feladatainak átvételét a holland erőktől.¹⁸³ Ezt követően akkor következett be újabb jelentős ugrás, amikor 2008-ban Magyarország vezető nemzet lett a Kabuli Nemzetközi Repülőtéren, majd az OMLT¹⁸⁴ első váltása megkezdte feladatát Baghlanban és kitelepült Wardak tartományba az első KMCS.¹⁸⁵

Magyarország afganisztáni szerepvállalása az ország kül- és biztonságpolitikai érdekeinek képviselője és szövetségesi kötelezettségei szempontjából bír jelentős értékkel. Az ország lehetőségei függvényében járul hozzá a nemzetközi koalíció céljaihoz, a biztonságos környezet és stabil kormányzat megteremtéséhez, valamint a rendészeti és fejlesztési programok végrehajtásához. Az ország behatárolt lehetőségei mellett a fejlesztési projektek

¹⁷⁹ COIN – Counter Insurgency – Felkelés-ellenes műveletek.

¹⁸⁰ Magyarország afganisztáni szerepvállalása – középtávú stratégiai kitekintés.
http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/534F1052-1EAF-4B89-8F2D-3B4DC651CF25/0/AFG_strat_1118.pdf;
letöltve: 2014.10.04.

¹⁸¹ 111/2002. (XII. 18.) OGY határozat az afganisztáni Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erők műveleteiben magyar katonai egészségügyi kontingens részvételéről.

¹⁸² A Magyar Köztársaság Kormányának 2191/2004. (VII. 29.) határozata az afganisztáni Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erők (ISAF) műveleteiben magyar katonai részvételről.

¹⁸³ A Magyar Köztársaság Kormányának 2115/2006. (VI. 29.) határozata egy afganisztáni Tartományi magyar vezetésű Újjáépítési Csoport létesítéséről és működésének előkészítéséről.

¹⁸⁴ OMLT – Operational Mentor and Liason Team – Művelési Tanácsadó és Összekötő Csoport.

¹⁸⁵ KMCS – Különleges Művelési Csoport (SOTU – Special Operations Task Unit).

finanszírozásában külföldi partnerek támogatását is igénybe vette. Magyarország 2002-től 2011-ig 6 millió dollárt ajánlott fel, amelyből 5 millió dollár lett eddig lehívva. Ezzel az összeggel a középmezőny végén foglalunk helyet a segélyező országok között.¹⁸⁶

8.1. A Magyar Honvédség szerepvállalása az RSM-ben

Magyarországnak 2014-et követően is eltökélt szándéka Afganisztán támogatása. A Eltökélt Támogatás Misszióban várhatóan egy 100 fős kontingenssel veszünk részt. A magyar erők főként az északi régióban, Mazar-e Sharifba települnek majd. Az ország eddigi felajánlását megerősítve, 2015-től kezdődően évente 500 000 dollárral támogatja az afgán biztonsági erőket 2017-ig.¹⁸⁷ A misszióba felajánlott magyar erők egy része várhatóan az ISAF-misszióban vállalt feladatait folytatja majd a Train Advise and Assist Command North (TAAC-N) parancsnokság kötelékében. A kiképző misszió feladata az északi régióban települt 3. ANCOP (Afghan National Civil Order Police) dandár és a 806. ABP (Afghan Border Police) Zóna Parancsnokság¹⁸⁸ képzése, tanácsadása és támogatása lehet majd a jövőben is. A kiképzésben részt vevőket biztosító csoport („FP” – Force Protection) állományába is delegál a Magyar Honvédség erőket,¹⁸⁹ illetve a területen marad az MH afganisztáni hadszíntéren települő – az RS műveletbe integrált kontingensei és egyéni beosztásokban szolgáló – katonái logisztikai kiszolgálásáért felelős Nemzeti Támogató Elem egy része. Várhatóan szintén Mazar-e Sharifban települ a magyar KMCS, amely az északi régióban lévő afgán Különleges Műveleti Zászlóalj¹⁹⁰ képzését, tanácsadását és támogatását végzi majd. A pontos létszámokról és kontingensekről jelenleg még nincsenek publikált adatok, de a 100 fős kritériumszint jelentősen behatárolja a kitelepítendő erők számát és összetételét. A Magyar Honvédség RS misszióban való részvétele az ország kül- és biztonságpolitikájának olyan kulcsfontosságú eszköze, amellyel afganisztáni szerepvállalással konkrét összefüggésben nem álló érdekeit is érvényesíteni képes. A misszióhoz való hozzájárulásunk valamilyen mértékben kompenzálja az egyéb szövetségi kötelezettségeinkből adódó elmaradásunkat.

¹⁸⁶ Anthony H. Cordesman: The Afghan War in 2013 II. p. 31.
http://csis.org/files/publication/130327_afghan_war_in_2013_vol_II.pdf; letöltve: 2014.10.04.

¹⁸⁷ A magyar kormány továbbra is támogatja a NATO bővítését.
<http://www.kormany.hu/hu/kulgaszdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/a-magyar-kormany-tovabbra-is-tamogatja-a-nato-boviteset>; letöltve: 2014.10.04.

¹⁸⁸ Szemrevételezésen. http://www.honvedelem.hu/cikk/46722_szemrevetelezesen; letöltve: 2014.10.05.

¹⁸⁹ Néhány hét „Bakonyisztán”. <http://www.honvedelem.hu/cikk/46695>; letöltve: 2014.10.05.

¹⁹⁰ 5th Special Operations Kandak – SOK.

8.2. Afgán illegális migráció Magyarországon

Az afganisztáni helyzet romlása – még ha közvetve is – hazánk biztonsági helyzetére is hatással van. A transznacionális fenyegetések körébe tartozó illegális migráció és annak kapcsolata a szervezett bűnözéssel, embercsempészettel, valamint a korrupcióval és a nemzetközi terrorizmussal egyre komolyabb biztonságpolitikai kockázatként jelenik meg Magyarországon. Hazánk a 2000-es évektől szembesült az afgán illegális migránsok megjelenésével. Az Afganisztánban kialakuló polgárháborús viszonyok, illetve a jelenlegi bizonytalan politikai és gazdasági helyzet miatt évről évre afgán menekültek áradata érkezik Európába. Magyarország átmeneti zónát képez a nyugati és a kelet-európai országok között, tehát a nyugati irányú migráció szempontjából a tranzitfolyosó szerepét töltjük be. Az afgán illegális menekültek két irányból érkeznek az országba:

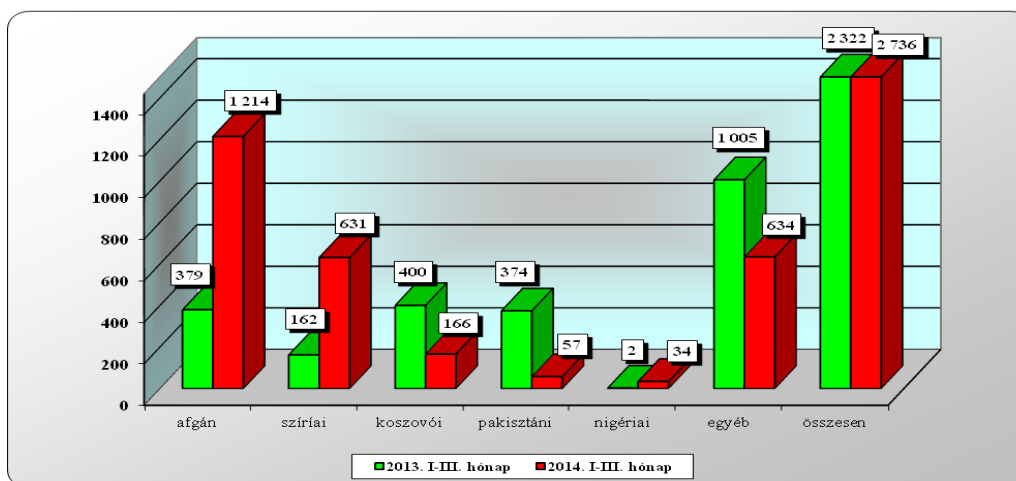
- a Keleti-útvonalon, Közép-Ázsiából indulva Oroszország és Ukrajna területén keresztül érkeznek az ország keleti határához;
- a Balkán-útvonalon, amely Törökországból indul és Görögországon, Albánián és Szerbián keresztül éri el Magyarországot, a szerb–magyar határszakaszon.¹⁹¹

Az afgán viszonyokat jól tükrözi, hogy 2008 és 2012 között megháromszorozódott a menedékjogot kérő afgánok száma Európában. Míg 2008-ban 10 150 fő, addig 2013-ban már 26 ezer afgán migráns kért menedéket az Európai Unióban. Magyarországon a 2008-as 116 főről 2013-ra 2328 főre ugrott az afgán származású kérelmet benyújtók száma.¹⁹² Az idei év január–március közötti időszakban tovább nőtt a menedékjog-kérelmet benyújtók száma és a tavalyi év első három hónapjához képest megháromszorozódott a számuk.

¹⁹¹ Illegális migráció Magyarországon.

<http://emberijogok.kormany.hu/illegalis-migracio-magyarorszagom>; letöltve: 2014.10.12.

¹⁹² Aktualitások a menekültkérdésben. Menekültügyi világnap, 2014. június 20. pp. 2–3.
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/menekult13.pdf>; letöltve: 2014.10.11.

14. ábra. A Magyarországra érkezett menekültek száma 2013. – 2014. első három hónap¹⁹³

Az illegális bevándorlók, azon belül az afgánok Magyarországon való letelepedése még részben sikeres beilleszkedésük esetén is számos konfliktus és biztonsági kockázat forrása lehet a jövőben. A menekültek biztonságpolitikai, közbiztonsági, gazdasági kockázatot jelentenek, valamint szociális, kulturális veszélyeket hordoznak magukban.¹⁹⁴ A szociálpolitika nem képes hatékonyan kiegyenlíteni a bevándorlók és utódaik integrációs hátrányait, amely jól megfigyelhető azokban a nyugat-európai országokban, ahol nagy tömegekben telepedtek le más kultúrkörből érkezett migránsok. A szélsőséges iszlám terjedése csak az egyik, de napjainkban kiemelt elem a bűnözéstől és a nemzetközi terrorizmustól való félelem mellett.

A migránsok elleni rendészeti fellépés a határainkon csak részben érhet el eredményeket. Az ISAF-erők kivonása következtében az afgán társadalom egy része csalódottságot érez és kilátástalannak ítéli helyzetét. A külföldiekkel együttműködő afgánok pedig fenyegetve érzik magukat és tartanak a tálibok megtorló akcióitól. Mindez az elkövetkező évekre további menekülthullámot vetít előre. Az afgán migrációt nem lehet megszüntetni rövid és középtávon, de lehetnek eszközök a bevándorlók számának előrejelzésére, migrációs törekvéseik befolyásolására, ellenőrzésére, irányítására. Erre az idegenrendészettel foglalkozó szervezetek mellett az Nbtv.¹⁹⁵ alapján a nemzetbiztonsági szolgálatok hivatottak. Azt azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a hazájukból menekülő számát akkor lehet hatékonyan csökkenteni, amennyiben Afganisztánban találnak megoldást az egyéni, közösségi és nemzeti boldogulásukra.

¹⁹³ Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal
http://www.bmbah.hu/jomla/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu; letöltve: 2014.10.11.

¹⁹⁴ Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok. pp. 37–42.
http://www.ittvagunk.eu/application/essay/120_1.pdf; letöltve: 2014.10.11.

¹⁹⁵ 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.

9. ÖSSZEFOGLALÁS

Mintegy 13 éve vannak jelen a koalíciós erők Afganisztánban, de az erőfeszítések ellenére az ország még mindig a világ egyik permanens válsággóca. Afganisztán várhatóan a következő évtizedekben is a nyugati és az orosz/keleti érdekek Közép-Ázsia feletti párharcának színhelye marad.

Mára világossá vált, hogy az afgán válság rendezésének kulcsa nem a külföldi katonai erő növelésében, hanem a helyi biztonsági erők kiképzésében, felszerelésében és az állam működéséhez szükséges feltételek megteremtésében rejlik. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a rendezésből nem maradhat ki a tálib mozgalom és a többi ellenállócsoporthoz sem. Az, hogy mekkora esélye lehet a nemzeti megbékélésnek, nagyban függ a következő afgán kormányzat politikájától és a szomszédos Pakisztán szándékaitól. Afganisztán a közigazgatási és a politikai rendszer, illetve a gazdaság gyengesége következtében az ISAF katonai és a nemzetközi közösség pénzügyi támogatása nélkül életképtelen.

Az afgán társadalom etnikai megosztottsága, a felgyülemlett sérelmek és a jelenlegi folyamatok sötét képet vetítenek előre a 2014 utáni időszakra. Amennyiben a nemzetközi közösség magára hagyja Afganisztánt, az országban tovább erősödnek a szélsőséges csoportok, a Tálib Mozgalom ellenőrzése alá vonhatja az ország egy részét, ami akár a nemzetiségek közötti polgárháborúhoz is vezethet. Az északon élő etnikumok és hadurak ellenállása miatt azonban az ellenállók valószínűleg nem lesznek képesek elfoglalni az ország északi régióját. Teljesülhet viszont a tálibok célja, hogy ismét politikai hatalomhoz jussanak Afganisztánban, amelyet vagy a kormányzattal kötött megegyezés eredményeképpen, vagy lehetőségeik függvényében katonai erővel érnek el.

Az ANSF jelenlegi képességei nem érik el az ország stabilizálásához szükséges színvonalat. A biztonsági erők a közeljövőben még képtelenek lesznek az önálló működésre, mint ahogy az ország annak finanszírozására. Az afgán biztonsági erők a jelenlegi logisztikai, műveleti és főként légi támogatás nélkül nem lesznek képesek visszaszorítani a tálibokat. Amennyiben azonban a nemzetközi közösségtől Afganisztán megkapja a szükséges anyagi és katonai támogatást, akkor a kormányerők képesek lehetnek a jelenlegi állapotot megőrizni, amely a tálibokat érdemi tárgyalásokra bírhatja.

Az ISAF-erők kivonása változást hozhat mind Afganisztán biztonsági helyzetében, mind pedig a közép-ázsiai országok biztonságpolitikájában. Afganisztán stabilitása ma már nem csak a Nyugat, hanem Közép-Ázsia, Kína és Oroszország érdeke is. Amennyiben sikerülne Pakisztánt is érdekeltté tenni, vagy rábírni arra, hogy az afgán válság megoldása felé mutató lépéseket tegyen, akkor az afgán kormányzat ma még kilátástalannak látszó küzdelme a tálibokkal új értelmet nyerne.

A Resolute Support Mission megalakulásával a NATO fenntartja afganisztáni katonai szerepvállalását és komoly presztízsveszteség nélkül, jelentős mértékben csökkentheti a térségben lévő erőit és eszközeit. Az RSM kiképzési és anyagi támogatásával az ANSF várhatóan tovább növelheti műveleti képességeit és a kormányzat képessé válhat a Tálib Mozgalom katonai ellensúlyozására.

10. FELHASZNÁLT FORRÁSOK ÉS IRODALOM JEGYZÉKE

- 111/2002. (XII. 18.) OGY határozat az afganisztáni Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erők műveleteiben magyar katonai egészségügyi kontingens részvételéről.
<http://www.complex.hu/kzldat/o02h0111.htm/o02h0111.htm>; letöltve: 2014.10. 18.
- 1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról.
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500125.TV; letöltve: 2014.10. 18.
- 2014 UNHCR country operations profile – Islamic Republic of Iran.
<http://www.unhcr.org/pages/49e486f96.html>; letöltve: 2014.09.05.
- 2014: India's foreign policy priorities.
<http://www.gatewayhouse.in/2014-indias-foreign-policy-priorities/>; letöltve: 2014.09.03.
- A Kazah Köztársaság külpolitikájának Konceptiója 2014–2020.
<http://www.kazembassy.hu/koncepcio.pdf>; letöltve: 2014.09.20.
- A magyar kormány továbbra is támogatja a NATO bővítését.
<http://www.kormany.hu/hu/kulgazdasagi-es-kulugyminiszterium/hirek/a-magyar-kormany-tovabbra-is-tamogatja-a-nato-boviteset>; letöltve: 2014.10.04.
- A Magyar Köztársaság Kormányának 2115/2006. (VI. 29.) határozata egy afganisztáni Tartományi magyar vezetésű Újjáépítési Csoport létesítéséről és működésének előkészítéséről.
<http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/10/PDF/2006/30.pdf>; letöltve: 2014.10. 18.
- A Magyar Köztársaság Kormányának 2191/2004. (VII. 29.) határozata az afganisztáni Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erők (ISAF) műveleteiben magyar katonai részvételről.
<http://www.parlament.hu/irom38/06139/06139.pdf>; letöltve: 2014.10. 18.
- Afghan National Police Strategy. <http://moi.gov.af/en/page/5076>; letöltve: 2014.10.01.
- Afghan opium production explodes despite billions spent, says US report.
<http://www.theguardian.com/world/2014/apr/30/afghan-opium-production-explodes-billions-spent-us-report>; letöltve: 2014.10.10.
- Afghan Taliban reportedly sends delegation to Iran for talks.
<http://www.cbsnews.com/news/afghan-taliban-reportedly-sends-delegation-to-iran-for-talks/>; letöltve: 2014.09.06.
- Afghanistan Opium Survey 2013.
http://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Afghanistan/Afghan_report_Summary_Findings_2013.pdf; letöltve: 2014.10.10.
- Afghanistan: Political Parties and Insurgent Groups 2001–2013.
https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1369733768_ppig2.pdf; letöltve: 2014.09.27.
- Afghanistan's Insurgency after the Transition.
<http://www.crisisgroup.org/en/regions/asia/south-asia/afghanistan/256-afghanistan-s-insurgency-after-the-transition.aspx>; letöltve: 2014.08.25.
- Ahmed Rashid: Pakistan: Worse Than We Knew.
<http://www.nybooks.com/articles/archives/2014/jun/05/pakistan-worse-than-we-knew/>; letöltve: 2014.08.31.
- Aktualitások a menekültkérdésben. Menekültügyi világnap, 2014. június 20.
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/menekult13.pdf>; letöltve: 2014.10.11.
- Aláírták az amerikai-afgán biztonsági szerződést.
<http://www.honvedelem.hu/cikk/46739>; letöltve: 2014.10.04.

- Alyssa Ayres: How Washington should engage with India's new prime minister.
<http://www.cfr.org/india/us-needs-modi-fy-its-india-policy/p33013>; letöltve: 2014.09.03.
- Anthony H. Cordesman: Governance and Economic Transition in Afghanistan.
<http://csis.org/publication/afghanistan-and-growing-risks-transition>; letöltve: 2014.09.28.
- Anthony H. Cordesman: President Obama's Announcement on Troop Levels in Afghanistan.
<http://csis.org/publication/president-obamas-announcement-troop-levels-afghanistan-no-plan-no-transparency-no-credib>; letöltve: 2014.09.21.
- Anthony H. Cordesman: Security Transition in Afghanistan.
http://csis.org/files/publication/140924_Security_Transition_in_Afghanistan_Rev.pdf; letöltve: 2014.10.01.
- Anthony H. Cordesman: The Afghan War in 2013 II.
http://csis.org/files/publication/130327_afghan_war_in_2013_vol_II.pdf; letöltve: 2014.10.04.
- Anthony H. Cordesman: The Challenges to Afghan Transition: 2014–2016.
http://csis.org/files/publication/140630_Transition_challenges_afghanistan.pdf; letöltve: 2014.08.25.
- Anthony H. Cordesman: Transition in Afghanistan and Pakistan: Progress and Risks.
<http://csis.org/publication/transition-afghanistan-and-pakistan-progress-and-risks>; letöltve: 2014.09.01.
- Anti-Taliban public uprising commander killed in Ghazni.
<http://www.khaama.com/anti-taliban-public-uprising-commander-killed-in-ghazni-3576>; letöltve: 2014.08.27.
- Antonio Giustozzi – Christoph Reuter: The Insurgents of the Afghan North.
<http://afghanistan-analysts.net/uploads/AAN-2011-Northern-Insurgents.pdf>; letöltve: 2014.09.27.
- Ashraf Ghani's Struggle.
http://www.foreignpolicy.com/articles/2014/09/29/ashraf_ghani_s_struggle_afghanistan_elections_karzai_abdullah; letöltve: 2014.10.11.
- Audrey Kurth Cronin: Thinking Long on Afghanistan.
http://csis.org/files/publication/TWQ_13Winter_Cronin.pdf; letöltve: 2014.09.20.
- Background Information on Other Terrorist Groups.
<http://www.state.gov/documents/organization/31947.pdf>; letöltve: 2014.09.27.
- Beiktatták az új afgán elnököt.
<http://www.hirado.hu/2014/09/29/beiktattak-az-uj-afgan-elnokot/>; letöltve: 2014. 10. 11.
- Bill Roggio – Lisa Lundquist: Green-on-blue attacks in Afghanistan: the data.
http://www.longwarjournal.org/archives/2012/08/green-on-blue_attack.php; letöltve: 2014.10.11.
- Bill Roggio – Lisa Lundquist: Insider attack at Kabul base kills US major general, wounds 16 troops including senior Coalition officers.
http://www.longwarjournal.org/archives/2014/08/afghan_soldiers_kill.php; letöltve: 2014.10.11.
- CIA The World Factbook, Afghanistan.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>; letöltve: 2014.09.29.
- Civilian Casualties in Afghan Conflict Rise by 14 per cent in 2013.
http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/Feb_8_2014_PoC-report_2013-PR-ENG-final.pdf; letöltve: 2014.09.25.
- Corvinus Külügyi és Kulturális Egyesület, Biztonságpolitikai Szemle.
http://biztpol.corvinusembassy.com/?module=sajtoszemle&module_id=1&page=87; letöltve: 2014.09.27.
- David S. Cloud: CIA, U.S. military at odds over Afghanistan pullback plan.
<http://www.latimes.com/world/afghanistan-pakistan/la-fg-cia-afghanistan-20140509-story.html#page=1>; letöltve: 2014.09.21.

- Dept. of Defense Press Briefing by Gen. Campbell, Oct. 2, 2014.
<http://www.isaf.nato.int/article/isaf-news/dept.-of-defense-press-briefing-by-gen.-campbell-oct.-2-2014.html>; letöltve: 2014.10.04.
- Dmitri Trenin – Oleg Kulakov – Alexey Malashenko – Petr Topychkanov: A Russian Strategy for Afghanistan After the Coalition Troop Withdrawal.
<http://carnegie.ru/publications/?fa=55669#>; letöltve: 2014.09.20.
- Douglas A. Livermore: Pakistani Unconventional Warfare Against Afghanistan.
<http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/pakistani-unconventional-warfare-against-afghanistan>; letöltve: 2014.09.02.
- Dr Florance Ebrahim: Afghanistan's Economy On The Verge Of Collapse.
<http://www.khaama.com/afghanistans-economy-on-the-verge-of-collapse-6614>; letöltve: 2014.09.28.
- Dr. Eshan Arari: Countering the Ideological Support for HT and the IMU: The Case of the Ferghana Valley.
http://www.marshallcenter.org/mcpublicweb/MCDocs/files/College/F_Publications/occPapers/occ-paper_3-en.pdf; letöltve: 2014.09.27.
- Drug traffic from Afghanistan as a threat to European security.
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=19717&lang=en>; letöltve: 2014.09.05.
- Ethnic Turkmens in Afghanistan stand up to Taliban.
http://centralasiaonline.com/en_GB/articles/caii/features/main/2014/08/26/feature-01; letöltve: 2014.08.27.
- Explainer: What's Going On In Tajikistan's Gorno-Badakhshan?
<http://www.rferl.org/content/tajikistan-explainer-gorno-badakhshan/25403342.html>; letöltve: 2014.09.20.
- FACT SHEET: Wales Summit – NATO's Changing Role in Afghanistan.
<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2014/09/04/fact-sheet-wales-summit-nato-s-changing-role-afghanistan>; letöltve: 2014.10.04.
- Hamid Shalizi: China's CNPC begins oil production in Afghanistan.
<http://uk.reuters.com/article/2012/10/21/uk-afghanistan-oil-idUKBRE89K07Y20121021>; letöltve: 2014.09.19.
- Hezb-e-Islami Endorses Helal in Presidential Election.
<http://www.tolonews.com/en/election-2014/13874-hezb-e-islami-endorses-helal-in-presidential-election>; letöltve: 2014.09.27.
- <http://www.bbc.co.uk/news/world-south-asia-14985779>; letöltve: 2014.10.10.
- <http://www.gallup.com/poll/116233/afghanistan.aspx>; letöltve: 2014.09.21.
- <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/europe/130921/tajikistan-10-arrested-terror-charges-dushanbe>; letöltve: 2014.09.20.
- <http://rapsinews.com/news/20140528/271421220.html>; letöltve: 2014.09.20.
- <http://www.khaama.com/former-taliban-leader-gha-jan-mutasim-has-been-held-in-uae-6005>; letöltve: 2014.10.10.
- <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/historia/82-01/ch12.html>; letöltve: 2014.08.31.
- [http://www.usgovernmentspending.com/spending_chart_1992_2014US\\$15s2li111cn_30t](http://www.usgovernmentspending.com/spending_chart_1992_2014US$15s2li111cn_30t); letöltve: 2014.09.21.
- Illegális migráció Magyarországon.
<http://emberijogok.kormany.hu/illegalis-migracio-magyarorszagon>; letöltve: 2014.10.12.

- IMF Executive Board Concludes Article IV Consultation with the Islamic Republic of Afghanistan.
<http://www.imf.org/external/np/sec/pr/2014/pr14236.htm>; letöltve: 2014.09.20.
- India–Afghanistan Relations.
http://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/Afghanistan_Aug_2014.pdf;
letöltve: 2014.09.05.
- International Security Assistance Force (ISAF): Key Facts and Figures.
<http://www.isaf.nato.int/images/media/PDFs/140904placemat.pdf>; letöltve: 2014.09.20.
- Iran seeks its share of Hirmand water. <http://www.presstv.com/detail/174852.html>;
letöltve: 2014.09.05.
- Jacob Zenn: Violence Escalates In China’s Xinjiang Province.
<https://www.ctc.usma.edu/posts/violence-escalates-in-china%E2%80%99s-xinjiang-province>;
letöltve: 2014.09.18.
- Javid Ahmad: Ahsraf Ghani’s Afghanistan. 2014.06.14.
http://southasia.foreignpolicy.com/posts/2014/06/04/ashraf_ghani_s_afghanistan;
letöltve: 2014.09.28.
- Jeffrey Mankoff: The United States and Central Asia after 2014.
http://csis.org/files/publication/130122_Mankoff_USCentralAsia_Web.pdf; letöltve: 2014.09.18.
- John C. K. Daly: Will the TAPI Pipeline Ever Be Built?
<http://www.silkroadreporters.com/2014/07/24/will-tapi-pipeline-ever-built/>; letöltve: 2014.10.03.
- Karen DeYoung: Obama to leave 9,800 U.S. troops in Afghanistan.
http://www.washingtonpost.com/world/national-security/obama-to-leave-9800-us-troops-in-afghanistan-senior-official-says/2014/05/27/57f37e72-e5b2-11e3-a86b-362fd5443d19_story.html; letöltve: 2014.09.21.
- Kayhan Barzegar: Iran’s Foreign Policy in Post-Taliban Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/iran%E2%80%99s-foreign-policy-post-taliban-afghanistan>;
letöltve: 2014.09.05.
- Kevin Sieff: As U.S. war ends, Russia returns to Afghanistan with series of investment projects.
http://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/as-us-war-ends-russia-returns-to-afghanistan-with-series-of-investment-projects/2014/03/21/11fab228-a5fc-11e3-b865-38b254d92063_story.html; letöltve: 2014.09.20.
- Lengyel Gábor: A szovjet csapatok kivonulása Afganisztánból – a vereség okai, a háború mérlege. MOSZT Könyvek 4., Pécs, 2010. ISSN 1788-4810.
- Magyarország afganisztáni szerepvállalása – középtávú stratégiai kitekintés.
http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/534F1052-1EAF-4B89-8F2D-3B4DC651CF25/0/AFG_strat_1118.pdf; letöltve: 2014.10.04.
- Mark N. Katz: Putin’s Predicament: Russia and Afghanistan after 2014.
<http://www.nbr.org/publications/element.aspx?id=720#footnote1>; letöltve: 2014.09.20.
- Marton Péter: A Kínai Népköztársaság „Af/Pak” politikája: kínos egyensúlykeresés szabályozhatatlan pakisztáni áttétellel. In: Kül-Világ VII. évfolyam 2010/2-3. szám.
<http://www.kul-vilag.hu/2010/0203/marton.pdf>; letöltve: 2014.09.19.
- Marvin G. Weinbaum: Pakistans best bet in Afghanistan.
http://southasia.foreignpolicy.com/posts/2013/11/04/pakistans_best_bet_in_afghanistan;
letöltve: 2014.08.31.
- Molnár Ferenc: Segélyezés és fejlesztés Afganisztánban – a nemzetközi közösség esélyei.
http://hhk.uni-nke.hu/uploads/media_items/svkk-nezopontok-2011-2-pdf.original.pdf;
letöltve: 2014.09.25.
- Mullah Omar addresses Muslims on eve of Eid-ul-Fit.
<http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2014/07/26/19383.shtml>; letöltve: 2014.09.25.

- Muzaffar Olimov – Saodat Olimova: The Withdrawal of NATO Forces from Afghanistan: Consequences for Tajikistan 2014.
<http://books.sipri.org/files/misc/SIPRI14wcaNK.pdf>; letöltve: 2014.09.20.
- Nargis Kassenova: Relations between Afghanistan and Central Asian states after 2014.
<http://books.sipri.org/files/misc/SIPRI14wcaNK.pdf>; letöltve: 2014.09.20.
- Néhány hét „Bakonyisztán”.
<http://www.honvedelem.hu/cikk/46695>; letöltve: 2014.10.05.
- New Afghan President Ghani takes oath, seeks peace talks.
<https://au.news.yahoo.com/world/a/25135260/new-afghan-president-ghani-takes-oath-seeks-peace-talks/>; letöltve: 2014.10.10.
- Nick Snow: ADB: TAPI gas pipeline making steady progress.
<http://www.ogj.com/articles/2014/06/adb-tapi-gas-pipeline-making-steady-progress.html>; letöltve: 2014.10.03.
- Niharika Betkerur: India Stepping Up to the Plate in Afghanistan.
<http://thediplomat.com/2014/05/india-stepping-up-to-the-plate-in-afghanistan/>; letöltve: 2014.09.05.
- Peace Process Roadmap to 2015.
http://www.foreignpolicy.com/files/121213_Peace_Process_Roadmap_to_2015.pdf; letöltve: 2014.10.10.
- Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok.
http://www.ittvagynk.eu/application/essay/120_1.pdf; letöltve: 2014.10.11.
- Progress Toward Security and Stability in Afghanistan, April 2014.
http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.10.11.
- Quarterly Report to the United States Congress, 2014.01.30.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014Jan30QR.pdf>; letöltve: 2012.09.21.
- Quarterly Report to the United States Congress, 2014.07.30.
<http://www.sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2014-07-30qr.pdf>; letöltve: 2012. 09. 21.
- Report on Progress Toward Security and Stability in Afghanistan.
http://www.defense.gov/pubs/April_1230_Report_Final.pdf; letöltve: 2014.10.01.
- Riaz Hassan: Taliban Victory in Afghanistan Would Pose Problem for Pakistan.
http://www.realclearworld.com/articles/2014/04/17/taliban_victory_in_afghanistan_would_pose_problem_for_pakistan.html; letöltve: 2014.08.31.
- Rob Taylor: Top China official visits Afghanistan, signs security deal.
<http://www.reuters.com/article/2012/09/23/us-afghanistan-china-idUSBRE88M02C20120923>; letöltve: 2014.09.18.
- Rod Nordland: Afghan Migrants in Iran Face Painful Contradictions but Keep Coming.
http://www.nytimes.com/2013/11/21/world/asia/for-afghan-refugees-in-iran-painful-contradictions.html?_r=0; letöltve: 2014.09.05.
- Roger N. McDermott: Central Asian Security Post-2014 Perspectives In Kazakhstan And Uzbekistan.
http://subweb.diiis.dk/graphics/Publications/Reports2013/RP2013-12-McDermott-Kazakhstan_web.jpg.pdf; letöltve: 2014.09.20.
- Russia and Allies Towards Post-2014 Afghanistan.
<http://www.ewi.info/idea/russia-and-allies-towards-post-2014-afghanistan>; letöltve: 2014.09.20.
- Sayed Sharif Amiry: Qutbuddin Helal's Team Endorses Abdullah.
<http://www.tolonews.com/en/election-2014/15212-qutbuddin-helals-team-endorses-abdullah>; letöltve: 2014.09.27.
- Shamshad Ahmad: Who runs our foreign policy?
<http://tribune.com.pk/story/682902/who-runs-our-foreign-policy/>; letöltve: 2014.08.31.

- Shashank Joshi: India's Role in a Changing Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/india%E2%80%99s-role-changing-afghanistan>; letöltve: 2014.09.03.
- Shazad Ali: India: Jostling for Geopolitical Control in Afghanistan.
<http://isnblog.ethz.ch/international-relations/india-jostling-for-geopolitical-control-in-afghanistan>;
letöltve: 2014. 09. 05.
- SITE Intelligence Group, Omár molla üzenetei.
<https://news.siteintelgroup.com/tag/37.html>; letöltve: 2014.09.25.
- Strategic Vision of Pakistan's Foreign Policy.
<http://www.mofa.gov.pk/pr-details.php?prID=2060>; letöltve: 2014.08.31.
- Sumitha Narayanan Kutty: Iran's Continuing Interests in Afghanistan.
<http://twq.elliott.gwu.edu/iran%E2%80%99s-continuing-interests-afghanistan>; letöltve: 2014.09.05.
- Szemrevételezésen.
http://www.honvedelem.hu/cikk/46722_szemrevetelezesen; letöltve: 2014.10.05.
- Tahir Khan: Eid message: Mullah Omar asks Afghan Taliban to protect borders.
<http://tribune.com.pk/story/741100/eid-message-mullah-omar-asks-afghan-taliban-to-protect-borders/>; letöltve: 2014.09.25.
- Taliban. <http://www.globalsecurity.org/military/world/para/taleban.htm>; letöltve: 2014.09.27.
- Tatai Gábor: Titkos tárgyalások a békéről.
<http://www.hirextra.hu/2009/03/07/a-talib-kiugras-utolso-eselye/>; letöltve: 2014.09.27.
- Ted Donnelly: Fergana as FATA? Central Asia after 2014 – Outcomes and Strategic Options.
<http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?lng=en&id=153013>; letöltve: 2012.09.20.
- Terri Moon Cronk: U.S. to continue support of antiterror efforts in Afghanistan.
<http://www.isaf.nato.int/article/isaf-news/u.s.-to-continue-support-of-antiterror-efforts-in-afghanistan.html>; letöltve: 2014.10.04.
- Transparency International.
<http://www.transparency.org/country#AFG>; letöltve: 2014.10.11.
- Understanding Afghanistan's Chief Executive Officer.
<http://www.dw.de/understanding-afghanistans-chief-executive-officer/a-17965187>;
letöltve: 2014.10.11.
- USGS Projects in Afghanistan.
<http://afghanistan.cr.usgs.gov/oil-and-natural-gas>; letöltve: 2014.10.03.
- Wales Summit Declaration on Afghanistan.
http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_112517.htm; letöltve: 2014.10.04.
- What Abdullah, Ghani plan to achieve peace?
<http://www.elections.pajhwok.com/en/2014/06/07/what-abdullah-ghani-plan-achieve-peace>;
letöltve: 2014.10.10.
- World Drug Report 2014.
http://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf; letöltve: 2014.10.10.
- Zhao Huasheng: China and Afghanistan.
http://csis.org/files/publication/120322_Zhao_ChinaAfghan_web.pdf; letöltve: 2014.09.18.